การออกแบบภาพประกอบด้วยเทคนิคกระดาษ เรื่อง “รามเกียรติ์”

PAPER CRAFT ILLUSTRATION DESIGN FOR “RAMAKIEN”

นายธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศิลป์ ภาควิชานิเทศศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2560

ใบอนุมัติศิลปนิพนธ์

การออกแบบภาพประกอบด้วยเทคนิคกระดาษ เรื่อง “รามเกียรติ์”

PAPER CRAFT ILLUSTRATION DESIGN FOR “RAMAKIEN”

นายธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ

Mr. TAWINWICH CHAOTANAKIT

ภาควิชานิเทศศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชานิเทศศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....วันที่.....

(อาจารย์พีรพงศ์ พงษ์ประภาพันธ์)

หัวข้อศิลนิพนธ์	การออกแบบภาพประกอบด้วยเทคนิคกระดาษ เรื่อง “รามเกียรติ์”
	PAPER CPAFT ILLUSTRATION DESIGN FOR “RAMAKIEN”
ชื่อ	นายธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ
สาขาวิชา	นิเทศศิลป์
ภาควิชา	นิเทศศิลป์
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2560
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พีรพงศ์ พงษ์ประภาพันธ์

บทคัดย่อ

“รามเกียรติ์” เป็นอีกหนึ่งในวรรณคดีที่สำคัญเรื่องหนึ่งของไทย โดยมีต้นเค้ามาจากวรรณคดีอินเดีย คือ มหากาพ์ “รามายณะ” โดย ฤาษีวาลมีกิ เป็นผู้แต่ง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากอิทธิพลของลัทธิพราหมณ์ฮินดู สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ของไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้ชุมนุมละครโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ ปัจจุบันมีอยู่ไม่ครบต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีมาแต่เดิมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ

ในปัจจุบันหากมีการพูดถึง วรรณคดี หรือ วรรณกรรม คนส่วนมากจะบอกว่าเป็นอะไรที่น่าเบื่อไม่น่าสนใจและ ขณะเดียวกันที่โลกก้าวไปข้างหน้า หนังสือมีสิ่งดึงดูดตาดึงดูดใจมากมาย เช่น ภาพประกอบที่มีความแปลกใหม่เข้ากับคนในยุคสมัยนั้นๆ ไม่ใช่ภาพเขียนจิตรกรรมเก่าๆโบราณที่เห็นได้ตามฝาผนังวัดที่เราเห็นในปัจจุบัน

ในส่วนของเนื้อหาที่มีจำนวนค่อนข้างเยอะ จึงทำให้ไม่เป็นที่น่าสนใจไม่น่าอ่าน ต่อเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาจึงอยากออกแบบ ภาพประกอบวรรณคดีไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ขึ้นมาใหม่โดยใช้เทคนิคการไดคัท (DICUT)กระดาษ 3 มิติ บอกเข้ากับการเคลื่อนไหวเพื่อให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจมากขึ้น ในส่วนของเนื้อหาจะยกเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง มาทั้งหมด 5 ตอน โดยจะมีการเรียบเรียงใหม่ให้มีความน่าสนใจและง่ายแก่การอ่านมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณแม่ที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณในส่วนของอุปกรณ์ต่างๆ ขอบคุณอาที่ช่วยในการทำกล่องภาพประกอบ ขอบคุณครอบครัวและคนที่บ้านที่ช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆจนถึงวันสุดท้ายก่อนส่งงาน ขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ขอบคุณครูหนึ่งที่คอยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาตลอดมา ขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่คอยอยู่เป็นกำลังใจให้ในวันที่เครียดที่สุด และสุดท้าย ขอขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชานิเทศศิลป์

ธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ..... ก

กิตติกรรมประกาศ ..... ข

สารบัญ ..... ค

สารบัญภาพประกอบ ..... ง

บทที่

1 บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ 1

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ 1

1.3 ขอบเขตของโครงาการ 1

1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย 2

2 รามายณะ 3

2.1 รามายณะ 3

2.2 ตัวละครหลัก 4

3 รามเกียรติ์ 28

3.1 รามเกียรติ์ 28

4 โขน 34

4.1 โขน 34

4.2 ประวัติ ความเป็นมา 35

4.3 โขนในพระราชสำนัก 42

5 การออกแบบและพัฒนาแบบร่าง 44

5.1 การออกแบบ 44

5.2 การออกแบบภาพประกอบ 47

บทที่ หน้า

6 ผลงานจริง..... 55
6.1 กล่องภาพประกอบ..... 55
7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 60
บรรณานุกรม..... 61
ประวัติผู้วิจัย..... 62

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	ภาพพระรามประทับบนไหล่หนุมาน เข้าต่อรบกับพญายักษ์ราวณะ (ทศกัณฐ์)	4
2.2	ภาพพระราม	5
2.3	ภาพนางสีดา จากการแสดงรามายณะ ที่ยอกจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย	7
2.4	ภาพหนุมาน	9
2.5	ภาพหนุมาน ประเทศอินเดีย	10
2.6	ภาพพระราม (ซ้าย) และพระลักษมณ์ (ขวา)	12
2.7	ภาพรูปสลักราวณะที่นครวัด ประเทศกัมพูชา	13
2.8	ภาพนนทก	14
2.9	ภาพพระพรต	16
2.10	ภาพพระสัตรุด	17
2.11	ภาพกำเนิดโอรสทั้งสี่แห่งท้าวทศรถ	18
2.12	ภาพราวณะประหารพญาแร้งชฎายุที่เข้ามาช่วยเหลือนางสีดา	20
2.13	ภาพสุครีพ	21
2.14	ภาพพญาพาลีรบกับสุครีพ ภาพจำหลักหิน	22
2.15	ภาพพญาราวณะพยายามเกี้ยวนางสีดาในป่าอโศก ส่วนหนุมานคอยซุ่มดูอยู่บนต้นไม้	23
2.16	ภาพศึกลังกา ตอนหนุมานประหารยักษ์ตรีศิระ (ตรีเศียร)	24
2.17	ภาพนางสีดาประทับในบริเวณอาศรมของพระวาลมิกิฤาษี	25
3.1	ภาพฉากอิทรชิตเข้าเฝ้าทศกัณฐ์	29
3.2	ภาพฉากอินทรชิตแปลงกายเป็นพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ	29
3.3	ภาพฉากขบวนแห่นางเบญกาย	30
3.4	ภาพฉากเผานางสีดา	30
3.5	ภาพนิลพัททะเลาะกับหนุมาน	31
3.6	ภาพฉากหนุมานเกี้ยวนางสุพรรณมัจฉา	31
3.7	ภาพฉากหมุมานอมพลับพลา	32
3.8	ภาพฉากหนุมานสู้กับมัจฉานุ	32
3.8	ภาพฉากกุมภกรรณชุบหอกโมกขศักดิ์	33
3.10	ภาพฉากหนุมานหยุดพระอาทิตย์	33
4.1	ภาพวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการแสดงโขน	36
4.2	ภาพการแสดงโขนนั่งราว	36
4.3	ภาพการเชิดหนังใหญ่ในการแสดงโขนหน้าจอ	39

ภาพที่		หน้า
5.1	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ	44
5.2	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ	45
5.3	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ	46
5.4	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ ตอน พรหมาศ	47
5.5	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ ตอน นางลอย	48
5.6	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ ตอน จองถนน	49
5.7	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ ตอน ศึกมัยราพณ์	50
5.8	ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ ตอน โมกขศักดิ์	51
5.9	ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน พรหมาศ	52
5.10	ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน นางลอย	52
5.11	ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน จองถนน	53
5.12	ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน ศึกมัยราพณ์	53
5.13	ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน โมกขศักดิ์	54
6.1	ภาพสัญลักษณ์แบรนด์	55
6.2	ภาพกล่องภาพประกอบ	56
6.3	ภาพงานภาพประกอบ	57
6.4	ภาพกล่องภาพประกอบ ตอน จองถนน	58
6.5	ภาพกล่องภาพประกอบ ตอน จองถนน	59

ภาพที่		หน้า
๗.๒๑	ภาพฉลากน้ำหอมขนาด ๑๐๐ ml	56
๗.๒๒	ภาพกล่องฉลากน้ำหอมกลิ่นน้ำปรุงขนาด ๘ ml	57
๗.๒๓	ภาพกล่องฉลากน้ำหอมกลิ่นน้ำปรุงขนาด ๑๐๐ ml	58
๗.๒๔	ภาพกล่องน้ำอบไทย	59
๗.๒๕	ภาพกล่องบุหงาแห้ง กลิ่นฤดูร้อน	60
๗.๒๖	ภาพกล่องบุหงาแห้ง กลิ่นฤดูฝน	61
๗.๒๗	ภาพกล่องบุหงาแห้ง กลิ่นฤดูหนาว	62
๗.๒๘	ภาพกล่องก้านไม้หอมปรับอากาศ กลิ่นจำปี บัว กล้วยไม้ กุหลาบ และกระดังงา	63
๗.๒๙	ภาพกล่องก้านไม้หอมปรับอากาศ กลิ่นซมนาด สายน้ำผึ้ง ลีลาวดี มะลิ ปีบ และกลิ่นน้ำปรุง	64
๗.๓๐	ภาพกล่องเทียนหอม	65
๗.๓๑	ภาพลายบนกล่องชุด Gift Set	66
๗.๓๒	ภาพถุงกระดาษ	67
๗.๓๓	ภาพFont ที่เลือกใช้	67
๗.๓๔	ภาพผลงานจริง	68
๗.๓๕	ภาพผลงานจริง	69
๗.๓๖	ภาพผลงานจริง	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของโครงการ

"รามเกียรติ์" เป็นอีกหนึ่งในวรรณคดีที่สำคัญเรื่องหนึ่งของไทย โดยมีต้นเค้ามาจากวรรณคดีอินเดีย คือ มหากาพ์ "รามายณะ" โดย ฤๅษีวาลมีกิ เป็นผู้แต่ง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากอิทธิพลของลัทธิพราหมณ์ฮินดู สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ของไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้ชุมนุมละครโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ ปัจจุบันมีอยู่ไม่ครบต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีมาแต่เดิมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ

ในปัจจุบันหากมีการพูดถึง วรรณคดี หรือ วรรณกรรม คนส่วนมากจะบอกว่าเป็นอะไรที่น่าเบื่อไม่น่าสนใจและ ขณะเดียวกันที่โลกก้าวไปข้างหน้า หนังสือมีสิ่งดึงดูดตาดึงดูดใจมากมาย เช่น ภาพประกอบที่มีความแปลกใหม่เข้ากับคนในยุคสมัยนั้นๆ ไม่ใช่ภาพเขียนจิตรกรรมเก่าๆโบราณที่เห็นได้ตามฝาผนังวัดที่เราเห็นในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 ศึกษาเรื่องราววรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์

1.2.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการในการทำภาพประกอบจากกระดาษ

1 ศึกษาการใช้เทคนิคกระดาษแบบเคลื่อนไหวมาใช้ในงานภาพประกอบ

1.2.3 ออกแบบภาพประกอบโดยอิงจากข้อมูลเดิมให้มีความน่าสนใจมากขึ้นจากของเดิม

1.2.4 พัฒนาเทคนิคที่น่าสนใจ และทันสมัยใหม่ด้วยเทคนิคกระดาษ 3 มิติ

1.3 ขอบเขตของโครงการ

1.3.1 ออกแบบชื่อหนังสื่อ เรื่อง รามเกียรติ์

1.3.2 ออกแบบกล่องภาพประกอบวรรณคดีไทย เรื่อง รามเกียรติ์ 5 กล่อง

1.3.3 ออกแบบภาพประกอบวรรณคดีไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ยกมา 5 ตอน ได้แก่

1 ตอน พรหมาศ

2 ตอน นางลอย

3 ตอน จองถนน

4 ตอน ศึกมัยราพณ์

5 ตอน โมกขศักดิ์

- ภาพประกอบเทคนิค การไดคัท (DICUT) ด้วยกระดาษ โดยนำมาประกอบกันทีละชั้น จนเป็นเลเยอร์ 5 ระยะ

1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

1.4.1 ศึกษาเรื่องราววรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ เพื่อนำมาเรียบเรียงใหม่ให้ง่ายแก่การอ่าน

1.4.2 หาข้อมูลสำคัญ ที่จะนำมาทำภาพประกอบเพื่อจะกำหนด mood&tone ของงาน โดยจะอ้างอิงตามข้อมูลเดิม

1.4.3 กำหนดตัวละครสำคัญในแต่ละตอนเพื่อจะนำไปออกแบบ

1.4.4 การเลือกใช้กระดาษ

1.4.5 ทดลองการเคลื่อนไหวของกระดาษ

1.4.6 การคิดค้นลายขึ้นมาใหม่

บทที่ 2

รามายณะ

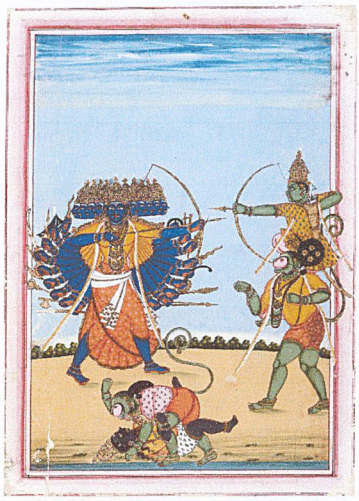
2.1 รามยณะ

รามายณะ เป็นวรรณคดีประเภทมหากาพย์ของอินเดีย เชื่อว่าเป็นนิทานที่เล่าสืบต่อกันมายาวนานในหลากหลายพื้นที่ของชมพูทวีป แต่ผู้ได้รวบรวมแต่งให้เป็นระเบียบครั้งแรกคือฤๅษีวาลมีกิเมื่อกว่า 2,400 ปีมาแล้ว โดยประพันธ์ไว้เป็นบทร้อยกรองประเภทฉันท์ภาษาสันสกฤต เรียกว่า โศลก จำนวน 24,000 โศลกด้วยกัน โดยแบ่งเป็น 7 ภาค (กาณฑ์ หรือ กัณฑ์) ดังนี้

1. พาลกัณฑ์
2. อโยธยากัณฑ์
3. อรัณยกัณฑ์
4. กีษกินธกัณฑ์
5. สุนทรกัณฑ์
6. ยุทธกัณฑ์
7. อุตตรกัณฑ์

รามายณะเป็นวรรณคดีที่มีการดัดแปลง เล่าใหม่ และแพร่หลายไปในหลายภูมิภาคของเอเชีย โดยมีเนื้อหาแตกต่างกันไป และอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปด้วย เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำศึกสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์ (อสูร) โดยพระรามจะมาชิงตัวนางสีดา (มเหสีของพระราม) ซึ่งถูกทศกัณฑ์ลักพาตัวมา ทางฝ่ายพระรามมีน้องชาย ชื่อพระลักษมณ์และหนุมาน (ลิงเผือก) เป็นทหารเอกช่วยในการทำศึก รบกันอยู่นานท้ายที่สุดฝ่ายอสูรก็ปราชัย

รามายณะเมื่อแพร่หลายในหมู่ชาวไทย คนไทยได้นำมาแต่งใหม่ก็เรียกว่า รามเกียรติ์ ซึ่งมีหลายฉบับด้วยกัน ส่วนในหมู่ชาวลาวนั้น เรียกว่า พะลักพะลาม (พระลักษมณ์พระราม)

ภาพที่ 2.1 พระรามประทับบนไหล่หนุมาน เข้าต่อรบกับพญายักษ์ราวณะ (ทศกัณฐ์)
ที่มา : https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d7/Rama_and_Hanuman_fighting_Ravana%2C_an_album_painting_on_paper%2C_c1820.jpper%2C_c1820.jpg

2.2 ตัวละครหลัก

2.2.1 พระราม

เป็นตัวละครเอกในเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งชาวฮินดูเชื่อว่าเป็นร่างอวตารปางที่ 7 ของพระวิษณุอวตารลงมาเป็นโอรสท้าวทศรถและนางเกาสุริยา มีพระวรกายเป็นสีเขียว ทรงธนูเป็นอาวุธ มีศรวิเศษสามเล่มคือ ศรพรหมมาตร ศรอัคนิวาต และศรพลายวาต เวลาสำแดงอิทธิฤทธิ์จะปรากฏเป็น 4 มือ ทรงเทพอาวุธ ตรี คฑา จักร สังข์

พระรามมีพระอนุชาร่วมพระบิดา 3 พระองค์ ได้แก่ พระพรต พระลักษมณ์ และพระสัตรุด พระรามมีพระมเหสีคือนางสีดา ผู้เป็นพระธิดาของท้าวทศกัณฐ์กับนางมณโฑ พระรามกับนางสีดามีโอรส 1 องค์ คือ พระมงกุฎ และมีบุตรเลี้ยง 1 องค์ คือ พระลบ ซึ่งพระควัชมฤคฤษีชุบขึ้นมาให้เป็นพระอนุชาของพระมงกุฎ

ชาวไทยมีคติความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์ ถือเป็นพระนารายณ์อวตาร พระนามของกษัตริย์จึงมีคำว่า ราม อยู่ด้วยเสมอ เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) หรือแม้กระทั่งในสมัยกรุงสุโขทัย ก็มีพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จนกระทั่งราชวงศ์จักรีก็ขานพระนาม กษัตริย์แต่ละรัชสมัยว่า สมเด็จพระรามาธิบดี เช่น พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 9 หรือพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ชาวไทยมีคติความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์ ถือเป็นพระนารายณ์อวตาร พระนามของกษัตริย์จึงมีคำว่า ราม อยู่ด้วยเสมอ เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) หรือแม้กระทั่งในสมัยกรุงสุโขทัย ก็มีพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่าพ่อขุน

รามคำแหงมหาราช จนกระทั่งราชวงศ์จักรีก็ขานพระนาม กษัตริย์แต่ละรัชสมัยว่า สมเด็จพระรามาธิบดี เช่น พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 9 หรือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเด

ภาพที่ 2.2 พระราม

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1#/media/File:Korea-Andong-Hahoe_Folk_Village-Thai_dancer-01.jpg

2.2.2 นางสีดา

นางสีดา คือ พระมเหสีเอกของพระนารายณ์ อวตาร ลงมาเกิด เพื่อเป็นคู่ครองของพระราม เรื่องของนางเริ่มต้นขึ้นเมื่อพระนารายณ์ได้อวตารลงมาเกิดเป็นพระราม พระลักษมีพระชายาแห่งพระนารายณ์จึงทรงอวตารลงไปเกิดเป็นคู่ครองของพระราม ณ กรุงอโยธยาในครานั้น ท้าวทศรถผู้ครองนครมีอายุมากแล้ว ทั้งทีมีมเหสีถึงสามนางคือ พระนางเกาสุริยา พระนางไกยเกษี และพระนางสมุทรเทวี แต่พระองค์ก็หาได้มีพระโอรสธิดาไว้สืบราชวงศ์ไม่ ท้าวทศรถได้นำความนี้ปรึกษากับเหล่าฤาษี ซึ่งพระฤาษีกไลโกฏได้ทูลว่า ควรจะทำพิธีบวงสรวงขอพระโอรสธิดาจากเทพเจ้า ด้วยวิธีการกวนข้าวทิพย์ ท้าวทศรถจึงจัดพิธีการกวนข้าวทิพย์อย่างยิ่งใหญ่ภายในกรุงอโยธยาเพื่อวอนขอสิ่งที่พระองค์ปรารถนา

พระอิศวรจึงมีพระบัญชาให้พระรามลงอวตารเป็นพระโอรสแห่งท้าวทศรถ ซึ่งพระยาอนันตนาคราชผู้เป็นพระแท่นบรรทมของพระนารายณ์ก็ขอติดตามไปด้วย เมื่อพิธีเสร็จสิ้น ท้าวทศรถจึงแบ่งก้อนข้าวทิพย์ให้แก่มเหสีทั้งสามของพระองค์ แต่เหลือข้าวก้อนสุดท้ายอยู่ ข้าวทิพย์เหล่านี้มีกลิ่นหอมหวลอย่างมากจนฟุ้งไกลไปถึงกรุงลงกา นางมณโฑ มเหสีของทศกัณฐ์ได้กลิ่นเข้าก็ร่ำร้องอยากกินให้ได้ มิฉะนั้นตนต้องขาดใจตายเป็นแน่ ทศกัณฐ์จึงมีบัญชาให้นางกากนาสูรสมุนของตนไปโฉบเอาก้อนข้าวทิพย์มาให้นางมณโฑ

เมื่อมเหสีแห่งท้าวทศรถรวมทั้งนางมณโฑได้กินข้าวทิพย์เข้าไปทำให้ต่างนางต่างตั้งครรภ์ ยังความดีใจให้กับท้าวทศรถและทศกัณฐ์อย่างมาก พระนางเกาสุริยาได้ประสูติพระโอรสองค์โตคือ พระราม (พระนารายณ์อวตาร) พระนางไกยเกษีประสูติพระโอรสองค์รองคือ พระพรต (จักรแห่งพระนารายณ์มาเกิด) พระนางสมุทรเทวีประสูติโอรสแฝดคือ พระลักษมณ์ (พระยาอนันตนาคราช) และพระสัตรุด (คฑาพระนารายณ์) สุดท้าย นางมณโฑก็ประสูติพระธิดาทรงโฉมงดงามยิ่ง คือพระลักษมีอวตาร นางสีดานั่นเอง

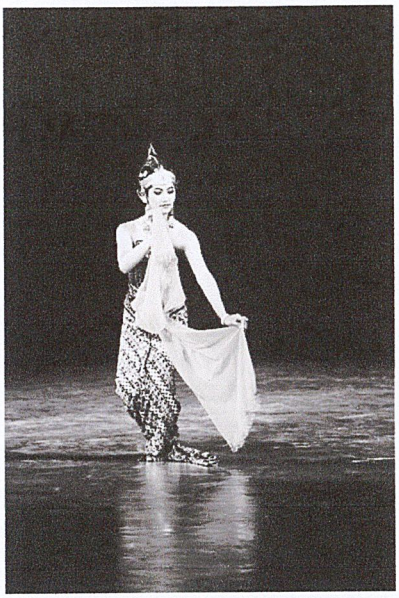
ทว่าชีวิตวัยทารกของนางสีดามิได้อยู่สุขสบายเป็นพระราชธิดาแห่งกรุงลงกา เพราะเมื่อนางประสูติออกมา นางก็ร้องว่า ผลาญราพณ์ถึง 3 ครั้ง พิเภกกราบทูลว่า นางสีดาจะนำภัยพิบัติใหญ่หลวงมาสู่วงศ์ยักษ์ ทศกัณฐ์จึงสั่งให้ใส่นางสีดาในผอบลอยน้ำไปเพราะยังไม่อาจหักใจประหารธิดาในไส้ของตนนางนี้ได้

ผอบทองลอยน้ำไปถึงอาศรมของฤาษีชนกผู้ครองกรุงมิถิลา เปิดดูพบเด็กทารกหญิงหน้าตาน่ารักน่าเอ็นดูภายใน ทว่าฤาษีชนกนั้นในขณะนั้นครองเพศฤาษีอยู่ ไม่สะดวกจะเลี้ยงนางสีดา จึงได้นำผอบทองฝังดิน พร้อมขอให้พระแม่ธรณีช่วยดูแลรักษานางด้วย

16 ปีต่อมา ฤาษีชนกตั้งใจนิวัตินครเพื่อครองกรุงมิถิลาตามเดิม จึงได้ทำพิธีไถคราดดินหาผอบทองที่พระองค์ฝังดินไว้ คันไถไปติดผอบเข้า เหล่าทหารจึงได้ขุดขึ้นมา เมื่อเปิดออกก็พบหญิงสาวรูปร่างหน้าตาสะสวยสะคราญโฉมอย่างที่หาที่เปรียบเปรยไม่ได้ สวยงามที่สุดและงดงามยิ่งกว่านางใดในโลกนี้ ทั้งจริตกิริยาก็เรียบร้อยน่าชม ฤาษีชนกจึงได้รับนางเป็นพระธิดาแห่งกรุงมิถิลา พร้อมประทานนามให้นางว่า สีดา ที่แปลว่า “รอยไถ”

เมื่อนางสีดาเจริญถึงวัยอันควรแล้ว ท้าวชนกพระบิดาคิดจะจัดพิธีสยุมพรให้นางสีดาพระธิดา จึงได้ป่าวประกาศหาผู้ที่จะสามารถยกธนูโมลีหนักพันแรงคนยกได้ ถ้าผู้ใดทำได้จะยกนางสีดาให้อภิเษก ในคราวนั้นมีเจ้าชายหนุ่มสองพระองค์นามว่าพระราม และ พระลักษมณ์ อยู่ร่วมด้วย พระรามจึงมีพระดำริจะลองยกธนูโมลีนั้นดู แต่ทันใดนั้นเอง พระรามได้จ้องมองผ่านม่านพบกับนางสีดาที่นั่งอยู่อีกฝั่ง ด้วยบุพเพสันนิวาสทำให้ทั้งสองมีใจรักภักดีต่อกันทันที ธนูโมลีนั้นมีเพียงพระรามและพระลักษมณ์ที่ยกได้ แต่พระลักษมณ์ทราบดีว่าพระรามและนางสีดามีใจต่อกันจึงแสร้งทำเป็นยกธนูไม่ขึ้น ในที่สุด พระรามและนางสีดาก็ได้อภิเษกกันอย่างถูกต้องตามประเพณี

เมื่อนิวัติกลับอโยธยา พระรามก็ต้องพบกับข่าวร้าย ด้วยเล่ห์เหลี่ยมนางกุจจีข้ารับใช้ของพระนางไกยเกษีซึ่งเกลียดชังพระรามมาแต่เด็ก นางกุจจีหลอกล่อให้นางไกยเกษีขอท้าวทศรถให้พระพรตโอรสของนางขึ้นครองบัลลังก์ก่อน ซึ่งท้าวทศรถเสียใจมาก แต่พระองค์เคยได้รับการช่วยเหลือจากนางไกยเกษี พระองค์จึงจำยอมทำตาม พร้อมขับไล่พระรามออกเดินป่าเป็นฤาษีถึง 14 ปี พระราม นางสีดา และพระลักษมณ์ที่ขอติดตามไปด้วยจึงออกไปผจญความทุกข์ยากในป่า ทำให้สุดท้ายท้าวทศรถก็ตรอมใจตาย

ภาพที่ 2.3 นางสีดา จากการแสดง รามายณะ ที่ยอกจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Shinta.jpg

พระรามและนางสีดาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแม้ว่าจะอัตคัดขัดสนบ้าง จนกระทั่งวันหนึ่ง นางสำมนักขายักม่ายน้องสาวทศกัณฐ์มาเห็นรูปโฉมพระรามก็หลงรัก เกี้ยวพาขอพระองค์เป็นสวามี แต่พระรามปฏิเสธเพราะมีนางสีดาอยู่แล้ว นางสำมนักขาโกรธจึงด่าทอทุบตีนางสีดา พระลักษมณ์โมโหจับนางสำมนักขาตัดหูตัดจมูกแล้วปล่อยไป นางสำมนักขาแค้นเคืองไปฟ้องพี่ชายของตน พร้อมกับพรรณาความงดงามของนางสีดาให้ทศกัณฐ์ฟังจนทศกัณฐ์อยากได้ในตัวของนางสีดา

ทศกัณฐ์สั่งให้มารีศแปลงเป็นกวางทองไปล่อหลอกพระรามพระลักษมณ์ออกจากอาศรมแล้วตนเองก็ไปลักพาตัวนางสีดามาอยู่ที่สวนขวัญ กรุงลงกา นางสีดามีรักมั่นคงต่อพระรามจึงไม่ยอมเป็นชายาของทศกัณฐ์ ทำให้เกิดสงครามระหว่างมนุษย์และยักษ์ปะทุขึ้น จนคำทำนายในวัยเด็กที่เป็นภัยมาสู้เหล่ายักษ์เป็นจริงขึ้นมา

เสร็จสิ้นสงคราม ทศกัณฐ์ตายแล้ว พระรามอยากเชิญนางสีดากลับอโยธยาด้วยกันแต่พระองค์ไม่อยากให้ผู้ใดมานินทาว่าร้ายนางสีดาที่ไปอยู่แดนศัตรูเกือบ 14 ปี นางสีดาจึงขอพิสูจน์ตนเองว่า จะขอลุยไฟพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ถ้าตนคิดนอกใจสามีเพียงนิดเดียว ขอให้ไฟไหม้นางจนตาย แต่ถ้านางมีรักมั่นต่อสามี ไฟจะไม่อาจทำอันตรายนางได้ ร็จสิ้นสงคราม ทศกัณฐ์ตายแล้ว พระรามอยากเชิญนางสีดากลับอโยธยาด้วยกันแต่พระองค์ไม่อยากให้ผู้ใดมานินทาว่าร้ายนางสีดาที่ไปอยู่แดนศัตรูเกือบ 14 ปี นางสีดาจึงขอพิสูจน์ตนเองว่า จะขอลุยไฟพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ถ้าตนคิดนอกใจสามีเพียงนิดเดียว ขอให้ไฟไหม้นางจนตาย แต่ถ้านางมีรักมั่นต่อสามี ไฟจะไม่อาจทำอันตรายนางได้

ไฟกาฬเหล่านั้นพ่ายแพ้ต่อแรงอธิษฐานของนางสีดา นางสีดาพิสูจน์ตนเองได้ว่าบริสุทธิ์ทั้งกายใจ สามีภรรยาจึงได้กลับไปใช่ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข 13 ปีต่อมา นางสีดามีครรภ์ นางอดุลยักษีที่เคียดแค้นนางสีดาแปลงมาเป็นนางกำนัลพร้อมขอให้นางสีดาวาดรูปทศกัณฐ์ พอวาดเสร็จ นางอดุลก็เข้าสิงทำให้รูปลบไม่ออก พระรามมาเห็นรูปภาพเข้าก็พิโรธมากว่านางสีดายังรักภักดีทศกัณฐ์ จึงสั่งพระลักษมณ์ให้ประหารนางสีดา พระลักษมณ์ไม่ทำซ้ำยังปล่อยนางหนีไป แล้วฆ่าควักหัวใจกวางนำไปถวายพระราม

นางสีดาไปอาศัยอยู่กับฤาษีวัชมฤคจนกระทั่งประสูติพระโอรสของพระรามนามว่า พระมงกุฎ จากนั้นต่อมาพระฤาษีก็ได้ชุบกุมารมาเป็นเพื่อนเล่นพระมงกุฎนามว่า พระลบ ทั้งสองกุมารเก่งกล้ามากจนสะเทือนไปถึงอโยธยา จนเกิดการต่อสู้กันระหว่างพ่อลูก ทว่าไม่รู้ผลแพ้ชนะ พระรามเอะใจเลยถามว่าพระมงกุฎเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ในที่สุดจึงได้รู้ว่า ผู้ที่ต่อสู้อยู่ด้วยนี้ คือพระโอรสองค์เดียวที่เกิดแต่มเหสีนางสีดานั่นเอง

พระรามง้องอนขอคืนดีกับนางสีดา แต่นางสีดาเข็ดขยาดในความฉุนเฉียวของพระราม นางจึงแทรกตัวลงไปเมืองบาดาลหนีพระราม พระรามจึงต้องออกผจญภัยอีกครั้งเป็นเวลา 1 ปี จนท้ายสุดพระอิศวรได้รับนางสีดาขึ้นมาและปรับความเข้าใจกับทั้งสอง จนในที่สุดพระราม และนางสีดา จึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขตลอดมา

2.2.3 หนุมาน

หนุมาน เป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ เป็นลิงเผือก จึงมีสีขาวเป็นสีประจำกาย เมื่อสำแดงฤทธิ์จะมี 4 หน้า 8 มือ หาวเป็นดาวเป็นเดือน นอกจากนี้ ยังมีลักษณะประจำกายอื่น ๆ อีก เช่น สวมกุณฑล มีขนเพชร มีเขี้ยวเป็นแก้ว และ หาวเป็นดาวเป็นเดือน ดังกลอนตอนที่หนุมานเกิดว่า

ลอยอยู่ตรงพักตร์ชนนี รัศมีโชติช่วงในเวหา
มีกุณฑลขนเพชรอลงการ์ เขี้ยวแก้วแววฟ้ามาลัย
หาวเป็นดาวเดือนระวีวร แปดกรสี่หน้าสูงใหญ่
สำแดงแผลงฤทธิ์เกรียงไกร แล้วลงมาไหว้พระมารดร

หนุมาน เป็นลิงที่มีฤทธิ์มาก สามารถสำแดงเดชต่าง ๆ ได้หลายประการ เช่น การขยายร่างกายให้ใหญ่โต การยืดหางให้ยาว เป็นต้น นอกจากนี้ หนุมานยังได้ชื่อว่าเป็นอมตะ คือ ไม่มีวันตาย เนื่องจากเป็นบุตรของพระพาย (ลม) กับนางสวาหะ ด้วยเหตุนี้ เมื่อหนุมานมีอันตรายถึงตายแล้ว เพียงแค่มีลมพัดมา หนุมานก็จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ด้วยอำนาจของพระพายผู้เป็นบิดา

ภาพที่ 2.4 หนุมาน

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Hanuman1.jpg

ตลอดเรื่องรามเกียรติ์นั้น หนุมานผู้เป็นทหารเอกได้รับรางวัลจากพระราม 3 ครั้ง

1. ผ้าขาวม้า ได้ตอนที่หนุมานไปเผากรุงลงกา
2. ธำมรงค์ ได้จากตอนที่ไปช่วยพระรามหลังจากที่ถูกไมยราพจับไปขังไว้ที่เมืองบาดาล
3. เมืองนพบุรีพร้อมสนม 5000 นาง ได้ในตอนที่เสร็จศึกลงกาแล้ว

เมื่อเสร็จศึกกรุงลงกาแล้ว พระรามได้สถาปนาให้เป็น “พระยาจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา” และยกกรุงอยุธยาให้ครองกึ่งหนึ่ง แต่หนุมานได้ถวายคืนพระราม เพราะสำนึกว่าตนไม่สูงศักดิ์พอ พระรามจึงยกเมืองนพบุรีให้ครองแทน

หนุมานมีตำนานกำเนิดต่างๆ กันได้แก่

1. มารดาเป็นนางฟ้าชื่อว่าอัญจนา แต่ถูกสาปให้เป็น “วานรี” บิดาคือพระพาย
2. มารดาคือนางสวาหะ ซึ่งถูกมารดาของตนคือนางกาลอัจนาสาปให้ยืนตีนเดี่ยวเหนี่ยวกินลมเนื่องจากเปิดเผยเรื่องที่แม่ของตนเป็นชู้กับพระอินทร์และพระอาทิตย์จนถูกบิดาจับได้ ลูกชายสองคนของนางกาลอัจนาที่เกิดจากชู้ถูกจับเสี่ยงทายโยนลงน้ำกลายเป็นลิงสีเขียวคือพาลี และลิงสีแดงคือสุครีพ พระอิศวรมอบให้พระพายนำเทพอาวุธและกำลังในกายของตนทิ้งเข้าในปากนางสวาหะจนนางตั้งครรภ์ แต่กำหนดให้พระพายรับเป็นบิดา

ลักษณะของหนุมาน

กายสีขาว มีกุณฑล (ต่างหู) ขนเพชร เขี้ยวแก้ว (อยู่กลางเพดานปาก) หาวเป็นดาวเป็นเดือน ยามแผลงฤทธิ์จะมีสี่หน้า แปดกร

เป็นทหารเอกที่รู้ใจพระรามที่สุด ฉลาดรอบรู้ ค่อนข้างหัวดื้อ เช่น ตอนที่หักกิ่งไม้ ทำลายอุทยานของทศกัณฐ์ ตอนเผาเมืองลงกา เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำนอกเหนือคำสั่ง เจ้าเล่ห์เพทุบาย มีกลอุบายมากมายซึ่งเอาไว้ใช้ในการศึก รักนายและพลีชีพเพื่อนาย

ภาพที่ 2.5 หนุมาน ประเทศอินเดีย

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%99#/media/File:Hanuman,_Kanchi.jpg

ภรรยาและบุตรของหนุมาน

1. นางบุษมาลี เป็นภรรยาคนแรกของหนุมาน ได้พบกันเมื่อหนุมาน ชมพูพาน และองคต จะเดินทางไปกรุงลงกาเพื่อสืบข่าวนางสีดา ระหว่างทางไปเจอเมืองเมืองหนึ่งตั้งอยู่กลางป่า ไม่มีทหารอยู่เลย หนุมานแปลกใจจึงขอเข้าไปดู ก็ได้พบกับ “นางบุษมาลี” นางฟ้าที่พระอินทร์สาปให้มาอยู่ในเมืองนี้แต่เพียงผู้เดียว สาเหตุเพราะนางดันไปเป็นแม่สื่อแม่ชักให้แก่นางสนมของพระอินทร์กับท้าวตาวัน โดยนางบุษมาลีจะพ้นจากคำสาปได้ก็ต่อเมื่อทหารเอกของพระรามที่หาวเป็นดาวเป็นเดือนโยนนางกลับขึ้นไปบนท้องฟ้าส่งนางไปสู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

เมื่อหนุมานได้เจอนางบุษมาลีก็นึกรัก มีใจปฏิพัทธ์ต่อนางทันที ดังนั้นเมื่อสอบถามจนรู้ความก่อนจะโยนนางกลับขึ้นสวรรค์ หนุมานก็ได้นางเป็นเมียเสียก่อน แต่ถึงจะรักนางบุษมาลี หนุมานก็ไม่ยอมให้เรื่องผู้หญิงทำให้เสียงาน และก็ไม่ลืมสัญญาที่จะส่งนางกลับขึ้นสวรรค์

2. เบญกาย ธิดาของพิเภก ทศกัณฐ์ลักพาตัวนางสีดามาแล้วก็วางแผนที่จะให้พระรามเลิกตามนางสีดา จึงให้ “นางเบญกาย” หลานสาวแปลงกายเป็นนางสีดาตายลอยน้ำมา ทำให้พระรามที่ได้พบศพเสียใจมาก แต่หนุมานผู้มีปฏิภาณดีมาก สังเกตเห็นว่าศพนี้ไม่น่าจะใช่นางสีดาตัวจริง จึงให้พิสูจน์ด้วยการเผาร่างนั้น นางเบญกายทนร้อนไม่ไหวก็ปรากฏตัวจริงออกมา พระรามให้พิเภกผู้เป็นพ่อเป็นผู้พิพากษาลงโทษเอง พิเภกให้ประหารชีวิตเพื่อพิสูจน์ความจงรักภักดี แต่พระรามเห็นใจจึงยกโทษให้ และให้หนุมานพากลับไปส่งที่กรุงลงการะหว่างทางหนุมานก็ได้เกี้ยวพาราสีจนได้นางเบญกายเป็นเมียอีกคน มีบุตรกับหนุมานคือ อสุรผัด

3. สุพรรณมัจฉา เป็นนางเงือก ธิดาของทศกัณฐ์ ได้เป็นภรรยาขณะจองถนนข้ามกรุงลงกา มีบุตรคือ มัจฉานุ

4. นางวารินทร์ ได้ขณะตามล่าวิรุญจำบัง

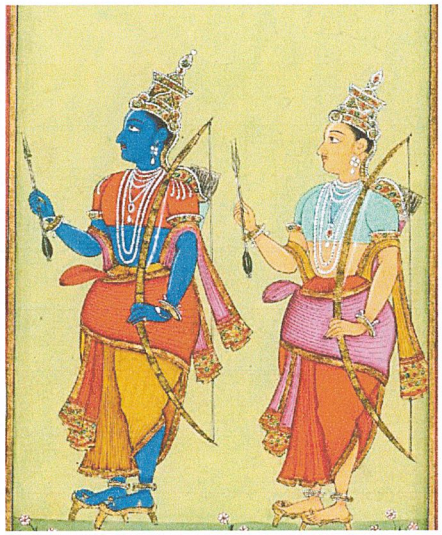
5. นางมณโฑ ได้มาโดยการใช้เล่ห์กลขณะปลอมตัวเป็นทศกัณฐ์

6. นางสุวรรณกันยุมา ทศกัณฐ์ประทานให้ ขณะเสแสร้งแปรพักตร์ (นางเคยเป็นภรรยาอินทรชิต) 7. นางสนมอื่น ๆ อีก 5,000 ตน ที่พระรามประทานหลังจากเสร็จศึกกรุงลงกา และหนุมานได้รับการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “พระยาจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา”

เนื่องจาก อารยธรรมอินเดียได้แพร่หลายไปโดยตลอดทั้งเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในเรื่องของศาสนา สถาปัตยกรรม และ วรรณกรรม ดังนั้น วรรณคดีเรื่อง “รามายณะ” จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มประเทศที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดีย ไม่ว่าจะเป็น อินโดนีเซีย ไทย หรือ กัมพูชา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะของหนุมานของแต่ละประเทศนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามการตีความของชนชาตินั้น ๆ เช่น หนุมานในรามายณะของอินเดียไม่มีความเจ้าชู้เหมือนหนุมานในรามเกียรติ์ของไทย

2.2.4 พระลักษมณ์

พระลักษมณ์ (พงศ์นารายณ์ - วงศ์กษัตริย์แห่งกรุงอโยธยา) เป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ พระลักษมณ์ คือพญาอนันตนาคราชที่ประทับของพระนารายณ์และสังข์ของพระนารายณ์มาเกิด เป็นโอรสของท้าวทศรถและนางสมุทรชา มีพระวรกายสีเหลืองดั่งทองทา มีพระอนุชาร่วมพระมารดา คือ พระสัตรุด พระลักษมณ์มีความจงรักภักดีต่อพระรามมาก เมื่อพระรามต้องออกเดินป่าถึง 14 ปี พระลักษมณ์ก็ได้ติดตามไปด้วย และยังช่วยออกรบกับกองทัพของกรุงลงกา อย่างกล้าหาญหลายครั้งหลายหน ทรงเคียงคู่พระรามเสมอ ในระหว่างเกิดศึกกรุงลงกา และเมื่อพระรามต้องเสด็จเดินดงเป็นครั้งที่สอง ก็ได้ทูลขอเสด็จตามไปด้วยอีก ทรงร่วมผจญหมู่มารและเหล่าศัตรูเคียงคู่พระรามหลายครั้งหลายครา

ภาพที่ 2.6 พระราม (ซ้าย) และพระลักษมณ์ (ขวา)
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%A1%E0%B8%93%E0%B9%8C#/media/File:Rama_Lakshmana.jpg

พระลักษมณ์เคยได้ไปร่วมพิธียกธนูโมลีที่มิถิลา ได้ยกศรก่อนพระราม เมื่อจับศรแล้วศรขยับแต่แกล้งทำเป็นยกไม่ได้ เพราะรู้ว่าพระรามหลงรักนางสีดาตั้งแต่แรกเห็น อีกทั้งพระลักษมณ์ก็ไม่ได้รักนางสีดาแบบชู้สาว จึงเปิดโอกาสให้พระราม พระรามจึงได้อภิเษกสมรสกับนางสีดา

ในระหว่างศึกสงคราม พระลักษมณ์ได้ออกรบจนถูกอาวุธได้รับบาดเจ็บเกือบสิ้นพระชนม์ถึง 5 ครั้ง จากหอกโมกขศักดิ์ของกุมภกรรณ ศรนาคบาศกับศรพรหมาสตร์ของอินทรชิต หอกแก้ววราวุธของมูลพลัม และหอกกบิลพัทของทศกัณฐ์ แต่ฝีมือก็ไม่ได้ด้อยไปกว่าใคร ได้สังหารกุมภกาศ อินทรชิต มูลพลัม จิตรไพรี ทศคีรีวัน ทศคีรีธร

พระนามของพระลักษมณ์มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่าผู้มีเครื่องหมายอันเป็นมงคล หรือผู้ที่มีลักษณะดี

2.2.5 ราวณะ

ราวณะ หรือ ราพณ์ เป็นตัวละครหลักฝ่ายร้ายในมหากาพย์เรื่อง รามายณะ ของศาสนาฮินดู โดยเป็นราชารากษสแห่งนครลงกา ซึ่งเชื่อกันว่า ตรงกับประเทศศรีลังกาในปัจจุบัน

ราวณะมักเป็นที่พรรณนาว่า มีศีรษะสิบศีรษะ เป็นสาวกของพระศิวะ เป็นมหาปราชญ์ ปกครองบ้านเมืองอย่างเปี่ยมสามารถ ชำนาญบรรเลงวีณา และมุ่งหมายจะเป็นใหญ่เหนือทวยเทพ ศีรษะทั้งสิบของเขายังเป็นเครื่องสำแดงถึงศาสตร์ทั้งหกและเวททั้งสี่ นอกจากนี้ ตามความใน รามายณะ ราวณะลักพาสีดา ภริยาของพระราม เพื่อล้างแค้นที่พระรามและพระลักษณ์อนุชาตัดจมูกศูรปณขา กนิษฐาของราวณะ

ภาพที่ 2.7 รูปสลักราวณะที่นครวัด ประเทศกัมพูชา

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:L%27exposition_%22Angkor_-_la_naissance_d%27un_mythe%22_(mus%C3%A9e_Guimet)_(11803982705).jpg

ชาวฮินดูในหลายส่วนของประเทศอินเดีย ประเทศศรีลังกา และประเทศอินโดนีเซีย เคารพบูชาราวณะ และถือเป็นสาวกพระศิวะที่ได้รับความเคารพยำเกรงที่สุด เทวสถานพระศิวะหลายแห่งยังตั้งรูปราวณะคู่กับรูปพระศิวะด้วย

ราวณะมักได้รับการพรรณนาว่า มีศีรษะสิบศีรษะ แต่บางรูปก็แสดงเพียงเก้าศีรษะ เพราะเชื่อว่า ถวายศีรษะหนึ่งศีรษะให้พระศิวะไปแล้ว คัมภีร์ต่าง ๆ ว่า เขาเป็นสาวกพระศิวะ เป็นมหาบัณฑิต เป็นผู้ปกครองที่มากสามารถ เป็นนักบรรเลงวีณามือฉกาจ เป็นผู้ทรงภูมิด้านแพทยศาสตร์และรัฐศาสตร์ เป็นเจ้าของงานประพันธ์หลายเรื่อง เช่น ราวณสงฺหิตา ซึ่งว่าด้วยดาราศาสตร์ฮินดู และอารกปฺรกาศม ซึ่งว่าด้วยการแพทย์สิทธะ ทั้งยังเป็นเจ้าของน้ำอมฤตซึ่งเขากักเก็บไว้ภายในท้องของตัวโดยอาศัยพรจากพระพรหม นอกจากนี้ รามายณะ ของวาลมิกียังว่า เขามีลิ้นสองแฉก

รามายณะ ฉบับไทย คือ รามเกียรติ์ ว่า ราวณะเป็นอสูร เป็นบุตรของท้าวลัสเตียนกับนางรัชฎา เป็นเจ้านครลงกา ชาติก่อนเป็นยักษ์ชื่อ “นนทก” มีหน้าที่ล้างท้าวเทวดา แต่ถูกเทวดากลั่นแกล้ง จึงตอบโต้ด้วยนิ้วเพชรสังหารที่ได้มาจากพระศิวะ พระศิวะจึงส่งพระวิษณุไปปราบ นนทกแค้นว่า พระวิษณุมีสี่กร ตนมีสองกร จึงสู้ไม่ได้ พระวิษณุสาปให้ชาติหน้าไปเกิดเป็นอสูรมีสิบแขน แล้วพระวิษณุจะตามไปเกิดเป็นมนุษย์สองแขน คือ พระราม แล้วเข่นฆ่าให้ตายอีก ก็เป็นไปตามนั้นทุกประการ

ภาพที่ 2.8 นนทก

ที่มา : https://lh6.googleusercontent.com/-niNUwr5CHSc/TnJAQbzuj7I/AAAAAAAAAGw/KaFY0JuRh-Y/s400/a282.jpg

2.2.6 ท้าวทศรถ

ท้าวทศรถ เป็นพระราชโอรสของท้าวอัชบาล กับพระนางเทพอัปสร ครองกรุงอโยธยาต่อจากพระราชบิดา ท้าวทศรถได้กำหราบยักษ์หลายตน เช่น ปทูตทันต์ ในการศึกนั้นท้าวทศรถต่อสู้ด้วยศร จนปทูตทันต์กระเด็นไป ปทูตทันต์โมโหก็ขว้างกระบองแก้ว ทำให้เกิดเสียงดังกัมปนาท และบังเกิดเปลวไฟ ท้าวทศรถเห็นเพลิงจึงขว้างพระขรรค์ เกิดเป็นฝนตกลงมาดับไฟ ทำให้เพลารถหัก พระนางไกษเกษีเห็นดังนั้น จังนำแขนมาเทียมรถ ได้รับความเจ็บปวดอย่างมาก ปทูตทันต์โมโหโทโส กระโดดเข้ามาใหม่ ท้าวทศรถจึงขว้างพระขรรค์ไปใหม่ ด้วยอำนาจอันเรืองฤทธิ์ของพระขรรค์ ปทูตทันต์จึงกระเด็นตกยังพื้นพสุธาคอหักตายคาที และท้าวทศรถจึงได้ให้รางวัลแก่พระนางไกษเกษี ว่าในวันข้างหน้า หากนางขออะไร ก็จะให้ตามที่นางขอ ท้าวทศรถอยู่ในราชสมบัติได้หกหมื่นปี ก็มาคิดเรื่องโอรสทั้งสี่ที่จะแบ่งสมบัติให้ โดยพระพรตและพระสัตรุตจะได้ครองกรุงไกยเกษ ส่วนพระรามและพระลักษมณ์จะให้ครองเมืองอโยธยาแต่การนี้พระนางไกยเกษีมเหสีองค์รองขัดขวาง โดยยกเรื่องของรางวัลในอดีตมาเป็นข้อต่อรอง ให้พระรามไปอยู่ในป่าสิบสี่ปี และให้พระพรตขึ้นครองราชย์แทน ท้าวทศรถเสียใจมากจึงสวรรคตด้วยความตรอมพระทัย

พระมเหสีและพระราชโอรส

1. นางเกาสุริยา อัครมเหสี มีพระราชโอรสคือ พระราม (พระนารายณ์อวตาร)
2. นางไกยเกษี มเหสีรอง ธิดาท้าวไกยเกษ มีพระราชโอรสคือ พระพรต (จักร)
3. นางสมุทรชา มีพระราชโอรสฝาแฝดคือ พระลักษมณ์ (สังข์และบัลลังก์นาค) และพระสัต รุต (คทา)

2.2.7 พระพรต

พระพรต เป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ มีกายสีแดง (คือจักรแก้วของพระนารายณ์ที่อวตารลงมาพร้อมกับพระราม) เป็นโอรสของท้าวทศรถกับพระนางไกยเกษี คำว่า “พรต” มีความหมายว่า “พระ” (พงศ์นารายณ์ - วงศ์กษัตริย์แห่งเมืองอโยธยา)

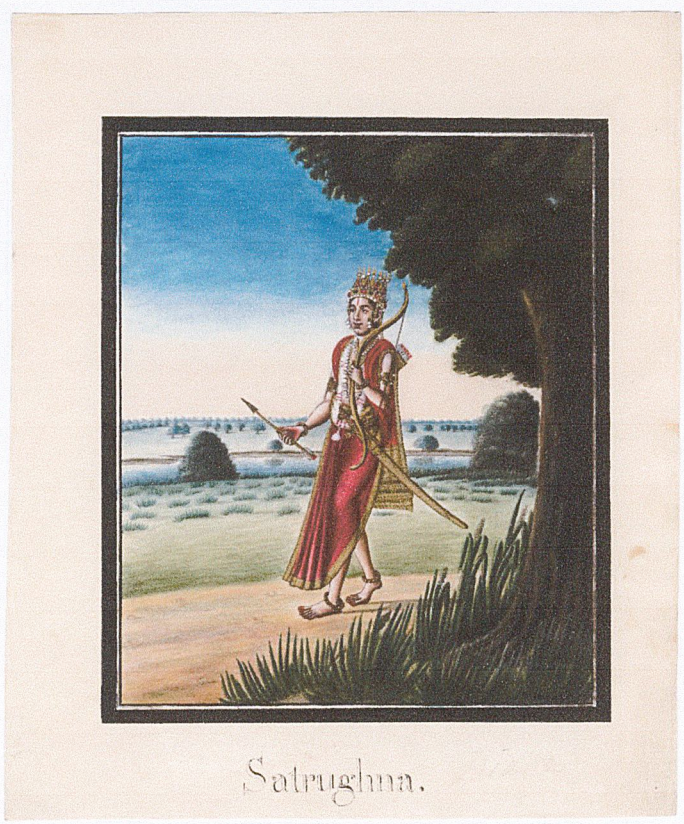
ภาพที่ 2.9 พระพรต

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Rama-Bharata-Paduka.jpg

พระพรตเป็นโอรสของท้าวทศรถกับพระนางไกยเกษี แม่ของตนเป็นต้นเหตุที่ทำให้พระรามต้องออกเดินดง 14 ปี กล่าวคือ ครั้งหนึ่งท้าวทศรถรบกับอสูรปทูตทันต์ ท้าวทศรถทรงนั่งรถศึกโดยมีพระนางไกยเกษีร่วมรบด้วย ท้าวทศรถพลาดรถทรงถูกศรของยักษ์เพลาล้อหลุด นางเห็นจึงนำแขนของตนใส่ไปแทนเพลาล้อ และช่วยสังหารอสูรปทูตทันต์แทนท้าวทศรถ จนท้าวทศรถมีชัยชนะแก่ข้าศึก ท้าวทศรถดีใจมากประทานพรว่าจะให้สิ่งที่ต้องการทุกประการหากนางต้องการ เมื่อวันเวลาผ่านไปนางนึกได้จึงทูลขอบัลลังก์อโยธยาให้แก่พระพรตโอรสของตน และให้พระรามออกไปเดินป่าเป็นเวลา 14 ปี ท้าวทศรถได้ฟังเช่นนั้นจึงให้พรตามที่นางขอและตรอมใจสวรรค์ในที่สุด ภายหลังเป็นจอมทัพไปรบยังกรุงลงกาครั้งที่ 2 และศึกกรุงไกยเกษ พระรามจึงแต่งตั้งให้เป็นกษัตริย์ครองกรุงไกยเกษสืบไป

2.2.8 พระสัตรุด

พระสัตรุดคือคทาของพระนารายณ์อวตารลงมาพร้อมกับพระองค์ พระสัตรุดเป็นโอรสของท้าวทศรถ บิดาของพระราม กับพระนางสมุทรชา เป็นพระอนุชาฝาแฝดของพระลักษมณ์ เป็นจอมทัพร่วมกับพระพรตผู้เป็นพระเชษฐา ตอนศึกกรุงลงกาครั้งที่ 2และศึกเมืองมลิวัน ภายหลังได้เป็นเจ้าอุปราชแห่งเมืองไกยเกษ แม้พระสัตรุดจะเป็นพระอนุชาร่วมพระมารดากับพระลักษมณ์ คือ นางสมุทรชา แต่ทั้งในรามายณะของอินเดียและรามเกียรติ์ของไทย ก็มักกล่าวถึงพระสัตรุดคู่ไปกับพระพรต และกล่าวถึงพระรามคู่กับพระลักษมณ์ ในรามเกียรติ์ตอนต้นจนถึงตอนกลางเรื่อง พระสัตรุดมีบทบาทน้อย แต่มีบทบาทมากขึ้นในตอนท้ายเรื่อง พระนามพระสัตรุดในรามเกียรติ์เขียน สัตรุด แต่ในรามายณะ เขียน ศตฺรุฆฺน (อ่านว่า สะ -ตรุ-คฺนะ) แปลว่า ผู้สังหารศัตรู

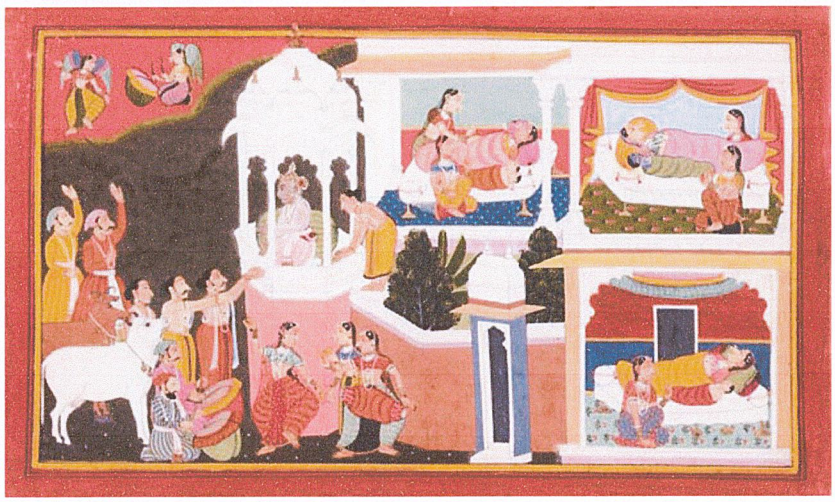
ภาพที่ 2.10 พระสัตรุด

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%94#/media/File:Satrughna,_the_youngest_brother_of_R%C4%81ma..jpg

2.3 เรื่องราวโดยย่อทั้ง 7 กัณฑ์

2.3.1 พาลกัณฑ์

ท้าวทศรถทรงเป็นกษัตริย์แห่งกรุงอโยธยา เมืองหลวงแห่งอาณาจักรโกศล พระองค์มีพระมเหสี 3 องค์ คือ นางเกาศัลยา นางไกยเกยี และนางสุมิตรา แต่หามีราชโอรสเพื่อจะสืบราชสมบัติไม่ พระองค์จึงได้จัดให้มีพิธีบูชาไฟเพื่อขอบุตรขึ้น พระองค์ได้ราชโอรส 4 องค์เรียงตามลำดับคือ พระราม (เกิดจากนางเกาศัลยา) พระภรต (เกิดจากนางไกยเกยี) พระลักษมณ์และพระศัตรุฆน์ (โอรสแฝดซึ่งเกิดจากนางสุมิตรา) โอรสทั้งสี่นี้คือร่างแบ่งภาคของพระวิษณุ ซึ่งถูกเลือกให้เกิดมาเป็นมนุษย์เพื่อปราบพญารากษสราวณะ ผู้ซึ่งเบียดเบียนทวยเทพทั้งหลายและได้รับพรว่าจะถึงแก่ความตายได้ก็ด้วยน้ำมือของมนุษย์เท่านั้น กุมารทั้งสี่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างสมฐานะของโอรสกษัตริย์ และได้รับการสั่งสอนศิลปวิทยาการในแขนงต่างๆ ตามสมควรแก่วรรณะของตน เมื่อพระรามมีชันษาได้ 16 ปี พระฤๅษีวิศวามิตรได้มายังราชสำนักแห่งท้าวทศรถเพื่อขอให้พระรามผู้เป็นราชโอรสช่วยปราบอสูรที่คอยรบกวนการทำพิธีกรรมของเหล่าฤๅษีอยู่ตลอดเวลา ในการนี้พระลักษมณ์ได้ร่วมติดตามไปกับพระรามด้วย พระรามและพระลักษมณ์ได้รับคำสั่งสอนและอาวุธวิเศษจากพระฤๅษีวิศวามิตร และสามารถปราบอสูรร้ายเหล่านั้นลงได้

ภาพที่ 2.11 กำเนิดโอรสทั้งสี่แห่งท้าวทศรถ

ที่มา : https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/14/Four_Sons_of_Dasaratha.jpg

ฝ่ายท้าวชนก กษัตริย์แห่งกรุงมิถิลา วันหนึ่งพระองค์ได้ประกอบพิธีแรกนาขวัญ และทรงไถนาได้กุมารีนางหนึ่งซึ่งถือกำเนิดอยู่ในผืนดินที่พระองค์ประกอบพิธีอยู่ พระองค์ได้รับเลี้ยงกุมารีนั้นด้วยความดีพระทัยอย่างยิ่ง และทรงขนานนามเด็กหญิงนั้นว่า “สีดา” อันมีความหมายว่ารอยไถในภาษาสันสกฤต (สันสกฤต: สีตา) นางสีดาเติบโตขึ้นเป็นหญิงงามและมีเสน่ห์อย่างไม่มีใครเทียบเทียมได้ และเมื่อนางมีอายุพอสมควรที่จะมีคู่ได้ ท้าวชนกจึงได้จัดพิธีสยุมพร เพื่อหาคู่ครองที่สมควรให้แก่ราชธิดาของพระองค์ ในพิธีครั้งนี้พระองค์ได้จัดให้มีการแข่งขันยกมหาธนูกปิล อันเป็นเทพอาวุธที่พระศิวะประทานให้แก่บรรพบุรุษของท้าวชนก โดยตั้งเงื่อนไขไว้ว่า ใครก็ตามที่สามารถยกธนูนี้ขึ้นได้ก็จะได้นางสีดาไปครอง พระวิศวามิตรได้แนะให้พระรามและพระลักษมณ์เข้าร่วมในงานสยุมพรดังกล่าว พระรามสามารถยกมหาธนูกปิลได้เพียงผู้เดียวและยังโก่งธนูดังกล่าวจนหักลง พิธีอภิเษกของพระรามกับนางสีดาจึงเกิดขึ้นพร้อมด้วยการอภิเษกของราชโอรสอีกสามองค์ของท้าวทศรถกับราชธิดาและและราชนัดดาองค์อื่นๆ ของท้าวชนกที่นครมิถิลาและมีการเฉลิมฉลองอย่างมโหฬาร เมื่อสิ้นสุดงานแล้วบรรดาคู่บ่าวสาวจึงได้เดินทางกลับสู่กรุงอโยธยา

2.3.2 อโยธยากัณฑ์

หลังจากการอภิเษกสมรสของพระรามกับนางสีดาผ่านไปได้ 12 ปี ท้าวทศรถว่าตระหนักพระองค์ชราลงไปมากจึงดำริที่จะยกราชสมบัติให้พระรามเป็นผู้สืบทอดต่อไป บรรดาข้าราชบริพารต่างล้วนสนับสนุนพระดำริของท้าวทศรถเช่นกัน ทว่าก่อนจะมีพิธีราชาภิเษกนั้น นางไกยเกยีซึ่งถูกยุยงจากนางทาสีหลังค่อมชื่อนางมันถรา ได้ทวงคำสัญญาจากท้าวทศรถที่เคยให้ไว้ในกาลก่อนว่าจะดลบันดาลให้ตามที่นางปรารถนา โดยพรที่นางขอคือให้เนรเทศพระรามออกจากเมืองไป 14 ปี และให้พระภรตซึ่งเป็นโอรสที่เกิดจากนางได้ครองราชสมบัติแทนในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น พระราชาจำต้องอนุมัติตามที่นางขอเพื่อรักษาสัจจวาจาที่พระองค์ให้ไว้ด้วยพระทัยที่แหลกสลาย พระรามยอมรับต่อราชโองการนั้นโดยความอ่อนน้อมและความสุขุมเยือกเย็น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของพระองค์ที่จะปรากฏต่อไปตลอดเรื่อง พระลักษมณ์และนางสีดาได้ของติดตามพระรามไปด้วย เมื่อพระรามได้กล่าวห้ามนางสีดา นางได้เอ่ยว่า “ผืนป่าที่พระองค์สถิตอยู่คือเมืองอโยธยาสำหรับหม่อมฉัน และเมืองอโยธยาที่ไร้พระองค์นั้นคือนรกอันแท้จริงของหม่อมฉัน”

หลังจากพระรามเสด็จออกจากกรุงอโยธยา ท้าวทศรถได้สวรรคตด้วยความตรอมพระทัย[12] ขณะเดียวกัน พระภรตผู้เสด็จไปเยี่ยมพระมาตุลาที่ต่างเมืองก็ได้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอโยธยา พระองค์จึงปฏิเสธที่จะขึ้นครองเมืองตามที่พระมารดาของตนได้ขอไว้และเสด็จไปติดตามพระรามในป่า โดยร้องขอให้พระรามกลับคืนเมืองและขึ้นครองราชย์ตามพระประสงค์อันแท้จริงของพระราชบิดา แต่พระรามต้องการรักษาสัจจวาจาของพระราชบิดาไว้จึงตอบปฏิเสธไป พระภรตจึงทูลขอฉลองพระบาทของพระรามและเชิญไปประดิษฐานยังพระราชบัลลังก์เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ ส่วนพระภรตคงอยู่รักษาเมืองอโยธยาต่อไปในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เท่านั้น

2.3.3 อรัณยกัณฑ์

พระราม นางสีดา และพระลักษมณ์เดินทางลงใต้เลียบไปตามริมฝั่งแม่น้ำโคทาวารี และตั้งอาศรมพำนักและใช้ชีวิตอยู่ในบริเวณนั้น ที่ป่าปัญจวดีนั้นทั้งสามได้พบกับนางรากษสีชื่อ “ศูรปนขา” น้องสาวของพญายักษ์ราวณะ นางพยายามยั่วยวนสองพี่น้องให้มาเป็นสวามีและคิดจะฆ่านางสีดาให้ได้ พระลักษมณ์จึงหยุดนางด้วยการจับนางมาเชือดหูตัดจมูกเสีย เมื่อพญาขร พี่ชายของนางศูรปนขาได้รู้เรื่องดังกล่าว จึงนำกองทหารมาจัดการกลุ่มของพระราม ทว่าพระรามกลับสามารถจัดการพญาขรกับกองทหารทั้งหมดลงได้

ภาพที่ 2.12 ราวณะประหารพญาแร้งชฎายุที่เข้ามาช่วยเหลือนางสีดา
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Ravi_Varma-Ravana_Sita_Jathayu.jpg

เรื่องความอับอายของนางศูรปนขาและความตายของพญาขรได้รู้เข้าไปถึงหูของพญาราวณะ พญายักษ์จึงหาวิธีทำลายพระรามโดยอาศัยความช่วยเหลือจากมารีศ มารีศได้แปลงร่างเป็นกวางทองมาล่อลวงนางสีดาให้หลงใหล นางสีดาเมื่อได้เห็นกวางทองแล้วจึงร้องขอให้พระรามช่วยจับกวางนั้นมาเลี้ยง แม้จะระแวงอยู่ว่ากวางนั้นเป็นยักษ์แปลงมาก็ตาม แต่พระรามขัดนางสีดาไม่ได้ จำต้องออกไปตามกวางตามความประสงค์นั้น โดยฝากให้พระลักษมณ์ช่วยคุ้มกันนางสีดาแทนตน เวลาผ่านไปนางสีดาได้ยินเสียงเหมือนกับว่าพระรามเรียกพระลักษมณ์ให้ตามไปช่วย นางจึงบอกให้พระลักษมณ์ไปช่วยพระรามด้วย พระลักษมณ์ได้ทูลเตือนพระพี่นางของตนว่าพระรามนั้นแข็งแกร่งไม่มีใครทำร้ายได้ และตนจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของพระราม

นางสีดาจึงคร่ำครวญด้วยความอึดอัดใจว่า คนที่ต้องการความช่วยเหลือในตอนนี้ไม่ใช่นาง แต่เป็นพระรามต่างหาก พระลักษมณ์เมื่อเห็นว่าจะขัดนางไม่ได้จึงจำต้องออกไปตามหาพระราม แต่ว่าพระลักษมณ์เองก็ได้ตั้งเงื่อนไขไว้ว่านางสีดาจะต้องไม่ออกจากเขตอาศรม และออกไปต้อนรับคนแปลกหน้าเป็นอันขาด เมื่อบริเวณอาศรมพระรามเปิดโล่งเช่นนี้ ราวณะจึงได้แปลงกายเป็นฤาษี กระทำภิกขาจารขออาหารจากนางสีดา ครั้นสบโอกาสในขณะที่นางสีดาไม่ระวังตัว ราวณะจึงลักพาตัวนางสีดาไปจากอาศรมได้

ภาพที่ 2.13 สุครีพ

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:OPR050103Sukreep-DS.jpg

พญาแร้งตนหนึ่งชื่อชฎายุได้พยายามช่วยนางสีดาจากเงื้อมมือของราวณะ แต่พลาดท่าเสียทีถูกราวณะทำร้ายจนบาดเจ็บสาหัสและไม่อาจช่วยเหลือนางสีดาได้ ราวณะได้พาตัวนางสีดามาไว้ยังกรุงลังกาและให้บรรดานางรากษสีคอยดูแลคุ้มกันนางอย่างเข้มงวด ราวณะได้พยายามเกี้ยวนางสีดาเป็นชายา แต่นางสีดาไม่ยอมรับ และยังภักดีมั่นต่อพระรามเท่านั้น พระรามและพระลักษมณ์หลังจัดการมารีศแล้วก็ได้ทราบเรื่องนางสีดาถูกลักพาตัวจากนกชฎายุก่อนจะสิ้นใจ ทั้งสองจึงเดินทางออกตามหานางสีดาทันที ระหว่างการเดินทาง ทั้งสององค์ได้ยักษ์ชื่อ “กพันธะ” และนางดาบสีนีชื่อ “ศพรี” ชี้ทางให้เดินทางไปพบพญาวานรสุครีพและหนุมาน

2.3.4 กีษกินธากัณฑ์

เรื่องราวของกีษกินธากัณฑ์เกิดขึ้นในนครกีษกินธา เมืองแห่งวานร พระรามและพระลักษณ์ได้พบกับหนุมาน ขุนทหารวานรผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดและเป็นผู้ติดตามของสุครีพ อุปราชแห่งนครกิษกินธาผู้ถูกพี่ชาย (พญาพาลี กษัตริย์แห่งกิษกินธา) ขับออกจากเมืองของตน[18] พระรามได้ผูกมิตรกับพญาสุครีพและให้ความช่วยเหลือสุครีพในการสังหารพญาพาลีเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในการให้ความช่วยเหลือพระรามในการตามหานางสีดา

ภาพที่ 2.14 พญาพาลีรบกับสุครีพ ภาพจำหลักหิน

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Linteau_Ramayana_Mus%C3%A9e_Guimet_9974.jpg

เมื่อพาลีสิ้นชีวิตและนครกิษกินธาตกอยู่ในความปกครองของสุครีพแล้ว สุครีพกลับลืมคำสัญญาดังกล่าวและมัวเพลิดเพลินอยู่กับการเสวยสุขในนคร พระลักษมณ์โกรธสุครีพมากจึงจะตรงไปทำลายนครวานรเสีย นางตาราผู้เป็นชายาของสุครีพได้เกลี้ยกล่อมให้สุครีพทำตามคำสัญญาที่ไว้แก่พระราม เพื่อบรรเทาความโกรธของพระลักษมณ์และรักษาเกียรติยศของตัวสุครีพเอง สุครีพจึงได้ส่งกองทหารวานรออกไปสืบหาข่าวของนางสีดาในทั้งสี่ทิศ ผลปรากฏว่ามีเพียงกองทหารที่ส่งไปหาข่าวทางทิศใต้ (ภายใต้การนำขององคตและหนุมาน) ที่ประสบความสำเร็จ โดยกองทหารชุดดังกล่าวได้ข่าวจากพญาแร้งสัมปาติว่านางสีดาถูกนำตัวไปยังกรุงลังกา

2.3.5 สุนทรกัณฑ์

เนื้อหาของสุนทรกัณฑ์นับได้ว่าเป็นหัวใจหลักของมหากาพย์รามายณะฉบับวาลมิกี และประกอบด้วยรายละเอียดการผจญภัยของหนุมานอันน่าตื่นเต้น เรื่องราวจับความตั้งแต่เมื่อกองทหารวานรทราบข้อมูลเกี่ยวกับนางสีดา หนุมานจึงได้แปลงร่างของตนให้สูงใหญ่และกระโจนข้ามมหาสมุทรไปยังเกาะลังกา ณ ที่นี้ หนุมานได้พบนครของเหล่ารากษส และได้สืบข่าวของพญายักษ์ราวณะจนกระทั่งทราบว่าราวณะได้พาตัวนางสีดาไปไว้ยังป่าอโศกและพยายามเกี้ยวพาราสีนางสีดาให้เป็นชายาของตน หนุมานจึงลอบเข้าไปถวายแหวนของพระรามแก่นางสีดา เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าพระรามยังปลอดภัยดี และยังได้เสนอที่จะพานางสีดากลับไปพบพระรามด้วย แต่นางได้ปฏิเสธข้อเสนอนี้ เพราะไม่ประสงค์จะให้บุรุษอื่นนอกจากสวามีของตนสัมผัสตัวของนางอีก นางสีดาได้ฝากข้อความไปยังพระรามด้วยว่าขอให้พระองค์มาช่วยนางและล้างอายที่นางต้องถูกราวณะลักพามาด้วย

ภาพที่ 2.15 พญาราวณะพยายามเกี้ยวนางสีดาในป่าอโศก ส่วนหนุมานคอยซุ่มดูอยู่บนต้นไม้
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Sita_at_ashokavana.jpg

หลังเสร็จการเข้าเฝ้านางสีดา หนุมานก็ได้ก่อความวุ่นวายขึ้นในกรุงลังกาด้วยการทำลายต้นไม้และอาคารต่างๆ พร้อมทั้งสังหารทหารของราวณะจำนวนมาก เมื่อราวณะส่งอินทรชิตมาจับตัวหนุมาน หนุมานก็แกล้งยอมให้ถูกจับโดยง่ายและถูกคุมตัวให้ไปพบกับพญายักษ์ราวณะ หนุมานได้เอ่ยปากให้ราวณะปล่อยตัวนางสีดาเสีย ราวณะจึงสั่งให้ทหารจุดไฟเผาหางของหนุมานเป็นการลงโทษ ทันทีที่ไฟติดหาง หนุมานก็ได้สะบัดตัวหลุดออกจากพันธนาการแล้วเผากรุงลังกาจนพินาศย่อยยับ จากนั้น จึงได้กลับไปยังฝั่งแผ่นดินใหญ่สมทบกับกทัพวานร เพื่อกลับไปแจ้งข่าวดีที่นครกิษกินธาต่อไป

2.3.6 ยุทธกัณฑ์

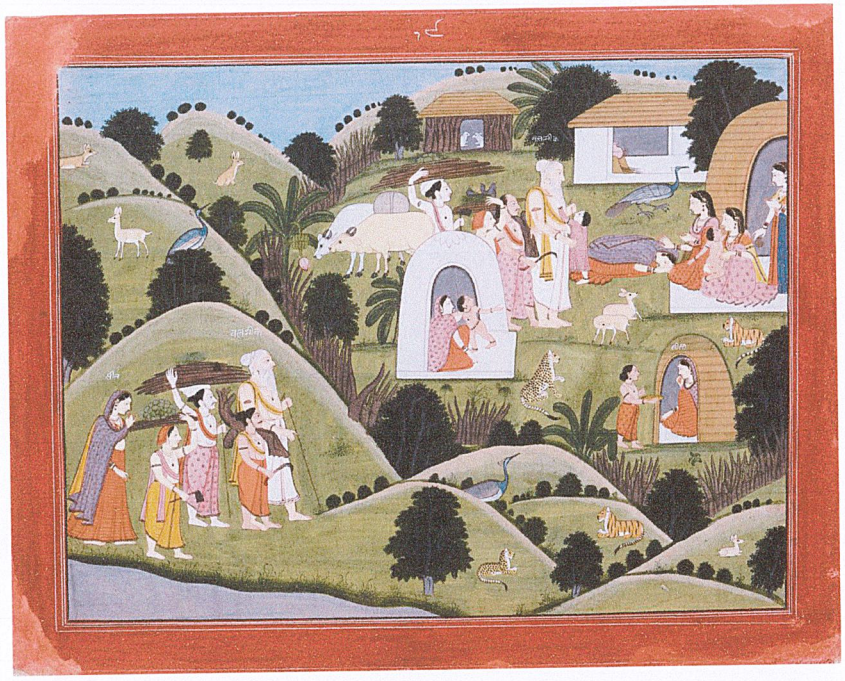
ยุทธกัณฑ์เป็นกัณฑ์ที่ว่าด้วยสงครามระหว่างพระรามกับท้าวราวณะ หลังจากพระรามได้ทราบข่าวของนางสีดาจากหนุมานแล้ว พระองค์พร้อมด้วยพระลักษมณ์และกองทัพวานรก็ได้เดินทางมุ่งตรงไปยังชายฝั่งทะเลทางทิศใต้ ณที่นั้นทั้งหมดได้พบกับวิภีษณะ น้องชายของราวณะผู้คัดค้านการลักพาตัวนางสีดาจนถูกขับไล่ออกจากกรุงลังกา ซึ่งได้ขอเข้าร่วมทัพกับพระราม กองทัพพระรามได้ยกไปยังกรุงลังกาโดยใช้สะพานหินซึ่งมีขุนพลวานร “นละ” กับ “นีละ” เป็นแม่กองในการสร้าง สงครามดำเนินไปเป็นระยะเวลานานและจบลงด้วยการที่พระรามสามารถประหารพญายักษ์ราวณะได้ พระรามจึงแต่งตั้งให้วิภีษณะเป็นกษัตริย์ครองกรุงลังกาแทนสืบไป

ภาพที่ 2.16 ศึกลังกา ตอนหนุมานประหารยักษ์ตรีศิระ (ตรีเศียร)
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Battle_at_Lanka,_Ramayana,_Udaipur,_1649-53.jpg

เมื่อได้พบกับนางสีดา พระรามได้ขอร้องให้นางสีดาเข้าพิธีลุยไฟเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของนาง เพราะนางได้ตกอยู่ในเงื้อมมือของยักษ์มาเป็นเวลานานหลายปี ทันทีที่นางได้ย่างเท้าเข้าสู่กองไฟในพิธีลุยไฟนั้น พระอัคนีผู้เป็นเทพแห่งไฟได้ทูนนางขึ้นไปยังบัลลังก์โดยหาได้ทำอันตรายแก่นางแต่อย่างใดไม่ แสดงถึงการยืนยันในความบริสุทธิ์ในตัวนางสีดาอย่างชัดแจ้ง เรื่องราวในตอนพิธีลุยไฟนี้กล่าวความต่างกันในรามายณะฉบับของวาลมิกีและฉบับของตุลสิทาส เนื้อความที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นเป็นเรื่องจากฉบับของวาลมิกี ส่วนในรามายณะฉบับรามจริตมนัสของตุลสิทาสกล่าวว่า นางสีดาอยู่ภายใต้การคุ้มครองของพระอัคนี จึงเป็นการจำเป็นที่จะเชิญนางออกจากความคุ้มครองของพระอัคนีก่อนกลับมาอยู่ร่วมกับพระรามอีกครั้ง เมื่อวาระแห่งการเดินดง 14 ปี สิ้นสุดลง พระรามพร้อมด้วยนางสีดาและพระลักษมณ์ก็ได้กลับคืนสู่กรุงอโยธยา พระภรตได้ถวายราชสมบัติคืนและจัดพิธีราชาภิเษกพระรามขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรโกศล

2.3.7 อุตตรกัณฑ์

ภาพที่ 2.17 นางสีดาประทับในบริเวณอาศรมของพระวาลมิกีฤาษี
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Hermitage_of_Valmiki,_Folio_from_the_%22Nadaun%22_Ramayana_(Adventures_of_Rama)_LACMA_AC1999.127.45.jpg

อุตตรกัณฑ์กล่าวถึงเรื่องราวในช่วงบั้นปลายชีวิตของพระราม นางสีดา และเหล่าอนุชาของพระราม ซึ่งเรื่องราวในกัณฑ์นี้ถูกมองว่าเป็นส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาต่อจากรามายณะฉบับดั้งเดิมที่วาลมิกีรจนาไว้ และมีเนื้อหาที่ไม่ปะติดปะต่อกัน เนื้อความในกัณฑ์นี้ประกอบด้วยเรื่องอสุรพงศ์ , ราวณะเยี่ยมพิภพ, การประพฤติพาลและการสงครามของราวณะ, วานรพงศ์ เหตุบันดาลให้ราวณะลักนางสีดา, การส่งกษัตริย์มาช่วยงานราชาภิเษกพระราม, พระรามเนรเทศนางสีดา, พระรามเล่านิยายโบราณสอนพระลักษมณ์, คุณของพระราม, พระศัตรุฆน์ปราบลพณาสูร, นางสีดาประสูติโอรส, พระรามประกอบพิธีอัศวเมธและรับนางสีดาคืนเมือง, ศึกพระภรต, เนรเทศพระลักษมณ์ และพระรามพร้อมด้วยบริวารกลับสวรรค์

ส่วนที่ต่อเนื่องจากยุทธกัณฑ์เริ่มจับความตั้งแต่หลังจากการขึ้นครองราชย์ของพระราม พระองค์ได้ครองคู่กับนางสีดาอย่างมีความสุขเป็นเวลาหลายปี ทว่าแม้นางสีดาได้ได้ผ่านพิธีลุยไฟเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนแล้วก็ตาม แต่ชาวอโยธยาก็ยังคงมีข้อครหาต่อความบริสุทธิ์ของนางอยู่ตลอด พระรามจำต้องยอมตามความเห็นของมหาชนและเนรเทศนางสีดาออกไปจากเมือง แม้จะเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของนางอยู่ก็ตาม นางสีดาจึงได้ไปอาศัยอยู่สำนักอาศรมของพระฤาษีวาลมิกี จนกระทั่งนางได้ประสูติโอรสแฝดที่ติดพระครรภ์ 2 องค์ คือ เจ้าชายลวะและเจ้าชายกุศะ พระกุมารทั้งสองต่อมาได้เล่าเรียนศิลปวิทยาการจากพระฤาษีวาลมิกีและได้เติบโตขึ้นโดยที่ยังไม่ทราบถึงสถานะที่แท้จริงของตนเอง

พระฤาษีวาลมิกีได้รจนามหากาพย์รามายณะและสวดให้สองกุมารสวดหนังสือเรื่องนี้ ต่อมาเมื่อพระรามได้กระทำพิธีอัศวเมธ พระวาลมิกีจึงได้เข้าร่วมพิธีโดยพาสองกุมารไปด้วย และให้กุมารทั้งสองสวดเรื่องรามายาณะท่ามกลางมหาสมาคมต่อเบื้องพระพักตร์ของพระราม เมื่อสองกุมารสวดไปถึงตอนพระรามเนรเทศนางสีดา พระรามได้กันแสงออกมา พระวาลมิกีจึงได้เชิญนางสีดาออกมาพบพระราม ณ ที่นั้น นางได้ประกาศถึงความบริสุทธิ์ของตนโดยอ้างเอาแม่พระธรณีเป็นพยาน โดยกล่าวว่าหากนางเป็นผู้บริสุทธิ์จริงของให้แผ่นดินรับเอานางไปอยู่ด้วย เมื่อจบคำประกาศแล้ว แผ่นดินก็ได้แหวกเป็นช่องให้นางลงไปเบื้องล่างและหายไปกับผืนดินที่ปิดสนิท หลังจากนั้นพระรามจึงได้รับเอาโอรสทั้งสองของพระองค์เข้ามาเลี้ยงดูในวังสืบมา จนกระทั่งเมื่อบรรดาเทพเจ้าบนสวรรค์ได้ส่งข่าวผ่านพระยมว่าภารกิจการอวตารของพระองค์สิ้นสุดแล้ว พระรามจึงจัดการแบ่งราชสมบัติให้พระโอรสทั้งสองปกครอง และทำพิธีกลับคืนสู่สวรรค์พร้อมเหล่าพระอนุชาและขุนพลวานร

2.4 ความแตกต่างจากรามเกียรติ์

ความแตกต่างระหว่างรามายณะและรามเกียรติ์ มีหลายประการ เช่น

1. ในรามายณะ หนุมานเป็นอวตารปางหนึ่งของพระอิศวร ชื่อรุทรอวตาร หนุมานในรามายณะ ไม่เจ้าชู้เหมือนหนุมานในรามเกียรติ์ซึ่งแสดงค่านิยมของชายไทยโบราณอย่างเห็นได้ชัด
2. ในรามายณะ ชาติก่อน ทศกัณฑ์กับกุมภกัณฑ์เป็นนายทวารเฝ้าที่อยู่ของพระนารายณ์ชื่อชัยกับวิชัย ซึ่งพระนารายณ์ห้ามไม่ให้ใครเข้าในเวลาที่ทรงเกษมสำราญ ต่อมามีฤาษีมาขอบเข้าพบพระนารายณ์ นายทวารทั้งสองไม่ยอมให้เข้า ฤาษีจึงสาปให้ชัยกับวิชัยต้องไปเกิดในโลกมนุษย์ได้รับความทรมาน พวกเขาจึงไปขอความเมตตาจากพระนารายณ์เพราะตนเพียงแต่ทำตามคำสั่งเท่านั้น พระนารายณ์บอกว่าแก้คำสาปฤาษีไม่ได้แต่บรรเทาให้เบาบางลงได้ โดยให้ทั้งสองไปเกิดเป็นยักษ์เพียงสามชาติ และทั้งสามชาติพระนารายณ์จะลงไปสังหารทั้งสองเองเพื่อให้หมดกรรม ชาติแรกชัยกับวิชัยเกิดเป็นหิรัณยักษ์กับหิรัณยกศิปุ พระนารายณ์อวตารเป็นหมู และนรสิงห์ไปปราบ ชาติที่สองนายทวารทั้งสองเกิดเป็นทศกัณฑ์กับกุมภกัณฑ์ พระนารายณ์อวตารเป็นพระรามไปปราบ ชาติที่สามนายทวารทั้งสองเกิดเป็นพญากงส์ และศรีศุภปาน พระนารายณ์อวตารเป็นพระกฤษณะไปปราบ
3. กุมกรรณในรามายณะมีลักษณะคล้ายกุมภกรรณในรามเกียรติ์ คือเป็นคนซื่อสัตย์เที่ยงธรรม แต่ในรามายณะ กุมภกรรณได้เคยขอพรพระพรหมให้ตนเองมีสภาพคล้ายพระ วิษณุ คือนอนหลับอยู่เป็นเวลานานจึงตื่นเพียงวันเดียว และหยั่งรู้ความเป็นไปของโลกในการนอนหลับนั้น ดังนั้นเมื่อทศกัณฑ์ปลุกกุมภกรรณให้ไปรบกับพระนารายณ์นั้นเขาย่อมรู้ว่าพระรามนั้นที่แท้คือพระวิษณุและเขาไม่มีทางรบชนะเด็ดขาด แต่ด้วยหน้าที่ของการเป็นทหาร กุมภกรรณยังคงตัดสินใจไปรบโดยทูลทศกัณฑ์ว่า ถ้าตนตายในการรบก็ขอให้ทศกัณฑ์ยอมแพ้เสีย เพราะถ้าตนรบชนะไม่ได้ก็ย่อมไม่มีใครในลงการบชนะพระรามได้
4. ในรามายณะไม่มีตัวละครหลายตัวที่รามเกียรติ์แต่งเพิ่มขึ้นมา เช่น ท้าวจักรวรรดิ ท้าวสหัสเดชะ ท้าวมหาชมพู และมีตัวละครหลายตัวที่ถูกรวมเป็นตัวเดียว เช่น สุกรสาร ในรามเกียรติ์ มาจากสายลับของกรุงลงกาสองคนชื่อสุก กับ สรณะ

บทที่ 3

รามเกียรติ์

3.1 รามเกียรติ์

"รามเกียรติ์" เป็นอีกหนึ่งในวรรณคดีที่สำคัญเรื่องหนึ่งของไทย โดยมีต้นเค้าจากวรรณคดีอินเดีย คือมหากาพย์ "รามายณะ" โดย ฤๅษีวาลมีกิ เป็นผู้แต่ง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ จากอิทธิพลของลัทธิพราหมณ์ฮินดู สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ ของไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้ชุมนุมละครโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ ปัจจุบันมีอยู่ ไม่ครบต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีมาแต่เดิมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ

ในปัจจุบันหากมีการพูดถึง วรรณคดี หรือ วรรณกรรม คนส่วนมากจะบอกว่าเป็นอะไรที่น่าเบื่อไม่น่าสนใจและ ขณะเดียวกันที่โลกก้าวไปข้างหน้า หนังสือมีสิ่งดึงดูดตาดึงดูดใจมากมาย เช่น ภาพประกอบที่มีความแปลกใหม่เข้ากับคนในยุคสมัยนั้นๆ ไม่ใช่ภาพเขียนจิตรกรรมเก่าๆโบราณที่เห็นได้ตามฝาผนังวัดที่เราเห็นในปัจจุบัน จึงเป็นที่มาในการศึกษาวรรณคดี เรื่อง "รามเกียรติ์" โดยเลือกศึกษา 5 ตอน โดยเลือกนำมาเล่าเป็น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญในตอนนั้นๆ ดังนี้

3.1.1 ตอน พรหมมาศ

ภาพที่ 3.1 ฉากอินทรชิตเข้าเฝ้าทศกัณฐ์
ที่มา : https://deadmanstation.files.wordpress.com/2016/05/in1.jpg

ทศกัณฐ์เจ้าพระนครลงกา ทรงทราบข่าว แสง อาทิตย์และมังกรกัณฐ์ เสียทีแก่ทัพพระราม จึงตรัสสั่งให้ไปทูล อินทรชิตให้เร่งชุบศรพรหมาศ ยกไปราญรอนกับกองทัพพระลักษมณ์ อินทรชิตแสร้งทำกลแปลงกายาเป็นองค์อมรินทรา ให้การุณราชแปลง เป็นคชาเอราวัณ พร้อมกับให้โยธาทั้งหลายกลายเพศเป็นเทพบุตรและ เทพธิดา ออกมาจับระบำรำฟ้อนกลางเวหา พระลักษมณ์และพลวานร หลงกลคิดว่าองค์อมรินทรา เทพบุตร เทพธิดา มาจับระบำรำฟ้อนด้วย ความหรรษา จึงพิศเพลินด้วยความจำเริญตา เป็นทีให้อินทรชิตแผลงศร พรหมาศต้ององค์พระลักษมณ์และพลวานรสลบไสลทั้งกองทัพ เว้นแต่ หนุมานไม่ต้องศรศิลป์อินทรชิต จึงขึ้นราญรอนกับอินทรชิต หนุมานตี ควาญท้ายคชาอาสัญและง้างหักคอพญาเอราวัณได้สำเร็จ แต่ก็ต้องคันศร อินทรชิตฟาดสลบอยู่กลางสนามรบ ฝ่ายอินทรชิตและโยธาทั้งหลายก็ เลิกทัพกลับพระนครลงกาด้วยความหรรษา

ภาพที่ 3.2 ฉากอินทรชิตแปลงกายเป็นพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ
ที่มา : http://drphot.com/lifestyle/wp-content/uploads/2015/11/Ramakien-drphot15-2.jpg

3.1.2 ตอน นางลอย

ภาพที่ 3.3 ฉากขบวนแห่นางเบญกาย

ที่มา : https://www.youtube.com/watch?v=KWMXkxRfUII

ทศกัณฐ์ หาทางคิดจะตัดศึกพระราม จึงหาแผนการที่จะทำให้พระรามยกทัพกลับ โดยใช้ให้นางเบญกายลูกสาวของพิเภก แปลงกายเป็นนางสีดา ทำตายลอยน้ำไปที่หน้ากองทัพพระราม เบญกายกลัวพระอาญาของทศกัณฐ์ผู้เป็นบิตุลา ไม่อาจทัดทานได้จึงทูลว่ายังไม่เคย เห็นรูปร่างหน้าตาของนางสีดามาแต่ก่อน จะขอดูรูปร่างนางสีดาจะได้แปลงกายให้ถูกต้อง ทศกัณฐ์จึงจัดให้ขบวนวอช่อฟ้าแห่นางเบญกายเพื่อไปดูรูปโฉมนางสีดา ณ สวนขวัญ

ภาพที่ 3.4 ฉากเผานางสีดา

ที่มา : http://e-shann.com/wp-content/uploads/2015/08/%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A5%E0%B8%AD%E0%B8%A2.jpg

ครั้นรุ่งเช้าพระรามตื่นบรรทมพร้อมพระลักษณ์ จึงตรัสชวนพระลักษณ์ และเหล่าวานร ไปสรงน้ำริมฝั่งแม่น้ำ ครั้นเห็นนางเบญกายแปลง ตายลอยน้ำมา พระรามเข้าใจว่าเป็นนางสีดา จึงวิ่งเข้าไปอุ้มมาบนฝั่ง และทรงพระกรรแสง ด้วยคิดว่าเป็นนางสีดาจริง หนุมานจึงทูลว่านางสีดานี้อาจเป็นยักษ์แปลงมา ด้วยศพก็ยังไม่เน่าเปื่อย และลอยทวนน้ำมาจนถึงหน้าพลับพลา หนุมานจึงขอพิสูจน์โดยการนำศพมาเผาไฟ

3.1.3 ตอน จองถนน

ภาพที่ 3.5 ฉากนิลพัททะเลาะกับหนุมาน
ที่มา : http://image.dek-d.com/27/0390/9839/120142437

กองทัพพระรามเดินทางมาถึงใกล้กรุงลงกาแล้ว แต่กรุงลงกาอยู่กลางทะเลลึก ทหารลิงเหาะข้ามไปไม่ไหว พระรามจึงให้หนุมานและนิลพัท ช่วยกันคุมทหารลิงขนก้อนหินมาถมทะเลสร้างเป็นถนนข้ามไป แต่เนื่องจากนิลพัทไม่ชอบหนุมาน จึงมีเรื่องทะเลาะกัน จนถูกพระรามลงโทษ โดยให้นิลพัทกลับไปช่วยท้าวมหาชมพูดูแลบ้านเมืองและนิลราชมาช่วยแทน

ภาพที่ 3.6 ฉากหนุมานเกี้ยวนางสุพรรณมัจฉา
ที่มา : http://image.dek-d.com/27/0390/9839/120142438

เมื่อการถมทะเลใกล้จะเสร็จแต่มีฝูงปลามากมายที่นำโดยนางสุพรรณมัจฉาคาบหินไปทิ้งหมด หนุมานจึงดำน้ำลงไปดูจึงจับนางแต่นางขอร้องจนหนุมานปล่อยตัว และให้พวกปลาคาบหินมาคืน ระหว่างรอหนุมานจึงจับได้นางสุพรรณมัจฉามาเป็นภรรยา และต่อมาก็มีลูกชื่อมัจฉานุ พวกลิงใช้เวลาสร้างอยู่ 7 วันจึงสร้างถนนเสร็จ ข้ามไปกรุงลงกาได้

3.1.4 ตอน ศึกมัยราพณ์

ภาพที่ 3.7 ฉากหนุมานอมพลับพลา

ที่มา : http://www.fotorelax.com/forum/index.php?action=dlattach;topic=6918.0;attach=111971;image

มัยราพณ์ พญายักษ์เจ้าเมืองบาดาลหน้าสีม่วงอ่อน มงกุฎยอดกนก รู้มนต์สะกดทัพ และสรรพยาเป่ากล้อง เป็นสัมพันธมิตรกับ ทศกัณฐ์คำนึงถึงจึงใช้ให้นนยวิก วายุเวก สองกุมารไปเชิญมาช่วยทำศึกกับพระราม มัยราพณ์ประกอบพิธีหุงสรรพยา เพื่อลอยเข้าไปสะกดทัพพระราม ทางด้านพระรามมีลางบอกเหตุ พิเภกทูลว่ามีพระเคราะห์ร้าย พระรามจึงสั่งให้สุครีพบัญชาการแวดล้อมป้องกัน หนุมานอาสาอมพลับพลาไว้อีกชั้นหนึ่ง มัยราพณ์เหาะขึ้นไปเป่าสรรพยาทำให้พลวานร รวมทั้งหนุมานที่อมพลับพลาอยู่สลบลง

ภาพที่ 3.8 ฉากหนุมานสู้กับมัจฉานุ

ที่มา : http://userscontent2.emaze.com/images/bec09149-71a9-476a-b3f5-94dd04e9f-bc5/635454358041631764_12346270261.jpg

มัยราพณ์ไปแบกพระรามกลับไปกรุงบาดาล หนุมานจึงตามลงไปกรุงบาดาล ต้องผ่านด่านต่างๆ ด่านแรกคือ ด่านยุงเท่าแม่ไก่ ด่านที่สองเป็นภูเขาไฟกระทบกันเป็นประกายเพลิง ด่านสุดท้ายคือ สระโบกขรณี ที่มัจฉานุรักษาอยู่ หนุมานต่อสู้กับมัจฉานุจนในที่สุดรู้ว่าเป็นพ่อลูกกัน

3.1.5 ตอน โมกขศักดิ์

ภาพที่ 3.9 กุมภกรรณชุบหอกโมกขศักดิ์
ที่มา : https://f.ptcdn.info/751/012/000/1385743417-p6505-o.jpg

กุมภกรรณขึ้นไปทูลขอหอกโมกขศักดิ์ แต่ด้วยเหตุอาเพศที่ต้องเสียสัจสุจริตหอกนั้นกลับเป็นสนิมทั้งสี่คม พระพรหมตักเตือนแต่ก็บอกถึงวิธีแก้ไขให้ กุมภกรรณนำหอกโมกขศักดิ์กลับไปประกอบพิธีลับหอก ที่เขาทับทิมริมแม่น้ำใหญ่ กุมภกรรณจัดสั่งให้ตั้งโรงพิธีใหญ่พร้อมทั้งเครื่องบูชาอย่างครบถ้วนตามตำรา และได้สั่งไพร่พลกวดขันดูแลมิให้สิ่งปฏิกูลใดๆ ผ่านเข้ามาเป็นอันขาด ทางฝ่ายพระรามพิเภกกราบทูลว่า กุมภกรรณไปประกอบพิธีลับหอกถ้าสำเร็จจะมีฤทธิ์ร้ายกาจนักและทูลว่า โดยอุปนิสัยของกุมภกรรณเป็นพญายักษ์ที่รักความสะอาด สิ่งที่จะทำลายพิธีได้ คือ ให้พญาวานรหนุมานและพญาวานรองคตแปลงกายเป็นหมาเน่าและอีกาที่จิกกินซากหมาเน่า ลอยผ่านเพื่อทำลายพิธี

ภาพที่ 3.10 หนุมานหยุดพระอาทิตย์
ที่มา : https://www.posttoday.com/media/content/2013/12/09/15CBAED76CE94CD58E-2977A1B3945F58.jpg

แสงพระอาทิตย์สาดส่องเมื่อใดจะหมดโอกาสแก้ไขได้ หนุมานรับอาสาเหาะขึ้นไปบนฟากฟ้าเข้ายุดรถพระอาทิตย์ จนตนเองต้องพินาศเพราะอำนาจของแสงอาทิตย์

บทที่ 4

โขน

4.1 โขน

โขน เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยที่มีความสง่างาม อลังการและอ่อนช้อย การแสดงประเภทหนึ่งที่ใช้ท่ารำตามแบบละครใน แตกต่างเพียงท่ารำที่มีการเพิ่มตัวแสดง เปลี่ยนทำนองเพลงที่ใช้ในการดำเนินเรื่องไม่ให้เหมือนกับละคร แสดงเป็นเรื่องราวโดยลำดับก่อนหลังเหมือนละครทุกประการ ซึ่งไม่เรียกการแสดงเหล่านี้ว่าละครแต่เรียกว่าโขนแทน มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จากหลักฐานจดหมายเหตุลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการกล่าวถึงการแสดงโขนว่า เป็นการเต้นออกท่าทาง ประกอบกับเสียงซอและเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ผู้แสดงจะสวมหน้ากากปิดบังใบหน้าตนเองและถืออาวุธ

โขนเป็นจุดศูนย์รวมของศาสตร์และศิลป์หลากหลายแขนงเช่น วรรณกรรม วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ คีตศิลป์ หัตถศิลป์ โดยนำเอาวิธีเล่นและการแต่งตัวบางชนิดมาจากการเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์ มีท่าทางการต่อสู้ที่โลดโผน ท่ารำ ท่าเต้นเช่น ท่าปฐมในการไหว้ครูของกระบี่กระบอง รวมทั้งการนำศิลปะการพากย์ การเจรจา หน้าพาทย์และเพลงดนตรีเข้ามาประกอบการแสดง ในการแสดงโขน ลักษณะสำคัญอยู่ที่ผู้แสดงต้องสวมหัวโขน ซึ่งเป็นเครื่องสวมครอบหุ้มตั้งแต่ศีรษะถึงคอ เจาะรูสองรูบริเวณดวงตาให้สามารถมองเห็น แสดงอารมณ์ผ่านทางการร่ายรำ สร้างตามลักษณะของตัวละครนั้น ๆ เช่น ตัวยักษ์ ตัวลิง ตัวเทวดา ฯลฯ ตกแต่งด้วยสี ลงรักปิดทอง ประดับกระจก บ้างก็เรียกว่าหน้าโขน

ในสมัยโบราณ ตัวพระและตัวเทวดาต่างสวมหัวโขนในการแสดง ต่อมาภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงไม่ต้องสวมหัวโขน คงใช้ใบหน้าจริงเช่นเดียวกับละคร แต่งกายแบบเดียวกับละครใน เครื่องแต่งกายของตัวพระและตัวยักษ์ในสมัยโบราณมักมีสองสีคือ สีหนึ่งเป็นสีเสื้อ อีกสีหนึ่งเป็นสีแขนโดยสมมุติแทนเกราะ เป็นลายหนุนประเภทลายพุ่ม หรือลายกระจังตาอ้อย ส่วนเครื่องแต่งกายตัวลิงจะเป็นลายวงทักษิณาวรรต โดยสมมุติเป็นขนของลิงหรือหมี ดำเนินเรื่องด้วยการกล่าวคำนำเล่าเรื่องเป็นทำนองเรียกว่าพากย์อย่างหนึ่ง กับเจรจาเป็นทำนองอย่างหนึ่ง ใช้กาพย์ยานีและกาพย์ฉบังโดยมีผู้ให้เสียงแทนเรียกว่าผู้พากย์และเจรจา มีต้นเสียงและลูกคู่ร้องบทให้ ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าประกอบการแสดง นิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์และอุณรุท ปัจจุบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีหน้าที่หลักในการสืบทอดการฝึกหัดโขน และกรมศิลปากร มีหน้าที่ในการจัดการแสดง

นาฏศิลป์ คีตศิลป์ หัตถศิลป์ โดยนำเอาวิธีเล่นและการแต่งตัวบางชนิดมาจากการเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์ มีท่าทางการต่อสู้ที่โลดโผน ท่ารำ ท่าเต้นเช่น ท่าปฐมในการไหว้ครูของกระบี่กระบอง รวมทั้งการนำศิลปะการพากย์ การเจรจา หน้าพาทย์และเพลงดนตรีเข้ามาประกอบการแสดง ในการ

แสดงโขน ลักษณะสำคัญอยู่ที่ผู้แสดงต้องสวมหัวโขน ซึ่งเป็นเครื่องสวมครอบหุ้มตั้งแต่ศีรษะถึงคอ เจาะรูสองรูบริเวณดวงตาให้สามารถมองเห็น แสดงอารมณ์ผ่านทางการร่ายรำ สร้างตามลักษณะของตัวละครนั้น ๆ เช่น ตัวยักษ์ ตัวลิง ตัวเทวดา ฯลฯ ตกแต่งด้วยสี ลงรักปิดทอง ประดับกระจก บ้างก็เรียกว่าหน้าโขน

ในสมัยโบราณ ตัวพระและตัวเทวดาต่างสวมหัวโขนในการแสดง ต่อมาภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงไม่ต้องสวมหัวโขน คงใช้ใบหน้าจริงเช่นเดียวกับละคร แต่งกายแบบเดียวกับละครใน เครื่องแต่งกายของตัวพระและตัวยักษ์ในสมัยโบราณมักมีสองสีคือ สีหนึ่งเป็นสีเสื้อ อีกสีหนึ่งเป็นสีแขนโดยสมมุติแทนเกราะ เป็นลายหนุนประเภทลายพุ่ม หรือลายกระจังตาอ้อย ส่วนเครื่องแต่งกายตัวลิงจะเป็นลายวงทักษิณาวรรต โดยสมมุติเป็นขนของลิงหรือหมี ดำเนินเรื่องด้วยการกล่าวคำนำเล่าเรื่องเป็นทำนองเรียกว่าพากย์อย่างหนึ่ง กับเจรจาเป็นทำนองอย่างหนึ่ง ใช้กาพย์ยานีและกาพย์ฉบังโดยมีผู้ให้เสียงแทนเรียกว่าผู้พากย์และเจรจา มีต้นเสียงและลูกคู่ร้องบทให้ ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าประกอบการแสดง นิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์และอุณรุท ปัจจุบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีหน้าที่หลักในการสืบทอดการฝึกหัดโขน และกรมศิลปากร มีหน้าที่ในการจัดการแสดง

4.2 ประวัติ ความเป็นมา

โขนจัดเป็นนาฏกรรมที่มีความเป็นศิลปะเฉพาะของตนเอง ไม่ปรากฏชัดแน่นอนว่าคำว่า “โขน” ปรากฏขึ้นในสมัยใด แต่มีการเอ่ยถึงในวรรณคดีไทยเรื่องลิลิตพระลอที่กล่าวถึงโขนในงานแสดงมหรสพ ระหว่างงานพระศพของพระลอ พระเพื่อนและพระแพงว่า “ขยายโรงโขนโรงรำ ทำระทาราวเทียน” โดยมีข้อสันนิษฐานว่าคำว่าโขนนั้น มีที่มาจากคำและความหมายในภาษาต่าง ๆ ดังนี้

คำว่าโขนในภาษาเบงคาลี ซึ่งปรากฏคำว่า “โขละ” หรือ “โขล” (บางครั้งสะกดด้วย ฆ เป็นคำว่า”โขฆะ” หรือ “โขฆ”) ที่เป็นชื่อเรียกของเครื่องดนตรีประเภทหนังชนิดหนึ่งของฮินดู ลักษณะและรูปร่างคล้ายคลึงกับตะโพนของไทย ไม่มีขาตั้ง ทำด้วยดิน ไม่มีสายสำหรับถ่วงเสียง มีเสียงดังค่อนข้างมาก จัดเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมในแคว้นเบงกอล ประเทศอินเดีย ใช้สำหรับประกอบการละเล่นชนิดหนึ่ง เรียกว่ายาตราหรือละครเร่ที่คล้ายคลึงกับละครชาตรี โดยสันนิษฐานว่าเครื่องดนตรีชนิดนี้ เคยถูกนำมาใช้ประกอบการเล่นนาฏกรรมชนิดหนึ่ง จึงเรียกว่าโขลตามชื่อของเครื่องดนตรี

คำว่าโขนในภาษาอิหร่าน มีที่มาจากคำว่าษูรัต ควาน (อังกฤษ: Surat khwan) หมายความถึงตุ๊กตาหรือหุ่น ซึ่งใช้สำหรับประกอบการแสดง โดยมีผู้ขับร้องและให้เสียงแทนตัวหุ่น เรียกว่าควานหรือโขน (อังกฤษ: Khon) มีความคล้ายคลึงกับผู้พากย์และผู้เจรจาของการแสดงโขนในปัจจุบัน คำว่าโขนในภาษาเขมร เป็นการกล่าวถึงโขนในพจนานุกรมภาษาเขมร ซึ่งหมายความถึงละคร แต่เขียนแทนว่าละโขน ที่หมายความถึงการแสดงมหรสพอย่างหนึ่ง

คำว่าโขนในภาษาเขมร เป็นการกล่าวถึงโขนในพจนานุกรมภาษาเขมร ซึ่งหมายความถึง ละคร แต่เขียนแทนว่าละโขน ที่หมายความถึงการแสดงมหรสพอย่างหนึ่ง

จากข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าโขนเป็นคำมาจากภาษาใด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุความหมายของโขนเอาไว้ว่า “โขนหมายถึงการเล่นอย่างหนึ่ง คล้ายละครรำ แต่เล่นเฉพาะในเรื่องรามเกียรติ์ โดยผู้แสดงสวมหัวจำลองต่าง ๆ ที่เรียกว่าหัวโขน” หรือหมายความถึงไม้ใช้ต่อเสริมหัวเรือท้ายเรือให้งอนเชิดขึ้นไปที่เรียกว่าโขนเรือ หรือใช้สำหรับเรียกเรือชนิดหนึ่งที่มีโขนว่าเรือโขนเช่น เรือโขนขนาดใหญ่น้อยเหลือหลายในลิลิตพยุหยาตรา หรือหมายความถึงส่วนสุดทั้งสองข้างของรางระนาดหรือฆ้องวงใหญ่ที่มีลักษณะงอนขึ้นว่าโขน

ภาพที่ 4.1 วงปี่พาทย์ที่ใช้ในการแสดงโขน
ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Siamese_theater_group_around_1900.jpg

ในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการกล่าวถึงโขนโดยลาลูแบร์ เอาไว้ว่า “โขนนั้นเป็นการร่ายรำเข้า ๆ ออก ๆ หลายคำรบ ตามจังหวะซอและเครื่องดนตรีอย่างอื่นอีก ผู้แสดงนั้นสวมหน้ากาก (หัวโขน) และถืออาวุธ แสดงบทหนักไปในทางสู้รบกันมากกว่าจะเป็นการร่ายรำ และมาตรว่าการแสดงส่วนใหญ่จะหนักไปในทางโลดเต้นเผ่นโผนโจนทะยาน และวางท่าอย่างเกินสมควรแล้วนาน ๆ ก็จะหยุดเจรจาออกมาสักคำสองคำ หน้ากาก (หัวโขน) ส่วนใหญ่นั้นน่าเกลียด เป็นหน้าสัตว์ที่มีรูปพรรณวิตถาร (ลิง) หรือไม่เป็นหน้าปีศาจ (ยักษ์) “ ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นต่อมหรสพในอดีตของชาวไทยในสายตาของชาวต่างประเทศ

การแสดงโขนโดยทั่วไปนิยมแสดงเรื่องรามยณะหรือรามเกียรติ์ ในอดีตกรมศิลปากรเคยจัดแสดงเรื่องอุณรุฑ แต่ไม่ได้รับความนิยมมากเท่ากับการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ มีหลายสำนวน ทั้งที่มีการประพันธ์ขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะบทประพันธ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ นิยมแสดงตามสำนวนของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่กรมศิลปากรได้ปรับปรุงเป็นชุดเป็นตอนสำหรับแสดงเป็นโขนฉาก ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ก็เคยทรงพระราชนิพนธ์บทร้องและบทพากย์ไว้ถึง 6 ชุด ได้แก่ ชุดนางสีดาหาย ชุดเผากรุงลงกา ชุดพิเภกถูกขับ ชุดจองถนน ชุดประเดิมศึกลงกาและชุดนาคบาศ

แต่เดิมนั้นการแสดงโขนจะไม่มีการสร้างฉากประกอบการแสดงตามท้องเรื่อง การดำเนินเรื่องราวต่าง ๆ เป็นแบบจินตนาการถึงฉากหรือสถานที่ในเรื่องราวเอง การจัดฉากในการแสดงโขนเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยที่ทรงคิดสร้างฉากประกอบการแสดงโขนบนเวทีขึ้น คล้ายกับการแสดงละครดึกดำบรรพ์ที่สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงคิดขึ้น

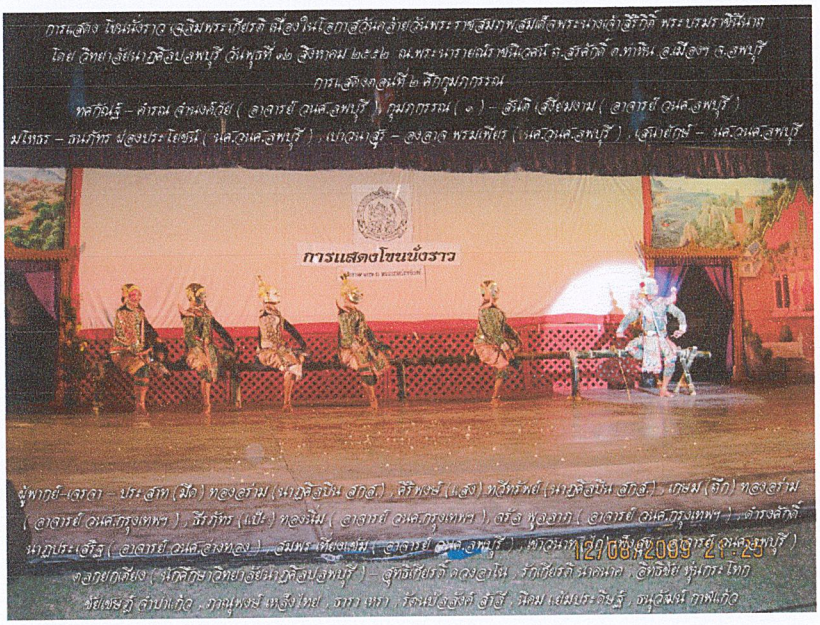
โขนกลางแปลงเป็นการเล่นโขนกลางแจ้ง ไม่มีการสร้างโรงแสดง ใช้ภูมิประเทศและธรรมชาติเป็นฉากในการแสดง ผู้แสดงทั้งหมดรวมทั้งตัวพระต้องสวมหัวโขน นิยมแสดงตอนยกทัพรบ วิวัฒนาการมาจากการเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์เรื่องกวนน้ำอมฤตที่ใช้เล่นในพิธีอินทราภิเษก ปรากฏในกฎมณเฑียรบาลสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยนำวิธีการแสดงคือการจัดกระบวนทัพและการเต้นประกอบหน้าพาทย์มาใช้ แต่เปลี่ยนมาเล่นเรื่องรามเกียรติ์แทน มีการเต้นประกอบหน้าพาทย์และอาจมีบทพาทย์และเจรจาบ้าง แต่ไม่มีบทร้อง

เมื่อ พ.ศ. 2339 ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 มีการเล่นโขนในงานฉลองอัฐิสมเด็จพระปฐมบรมชนกาธิราช โดยโขนวังหน้าเป็นทัพทศกัณฐ์ฝ่ายลงกาและโขนวังหลังเป็นทัพพระรามฝ่ายพลับพลา แล้วยกทัพมาเล่นรบกันในท้องสนามหน้าพลับพลา ดังปรากฏในพระราชพงศาวดารความว่า “ในการมหรสพสมโภชพระบรมอัฐิครั้งนั้น มีโขนชักรอกโรงใหญ่ ทั้งโขนวังหลังและวังหน้า แล้วประสมโรงเล่นกันกลางแปลง เล่นเมื่อศึกทศกัณฐ์ยกทัพกับสิบขุนสิบรถ โขนวังหลังเป็นทัพพระราม ยกไปแต่ทางพระบรมมหาราชวัง โขนวังหน้าเป็นทัพทศกัณฐ์ ยกออกจากพระราชวังบวรฯ มาเล่นรบกันในท้องสนามหน้าพลับพลา ถึงมีปืนบาเหรี่ยมรางเกวียนลากออกมายิงกันดังสนั่นไป”

ซึ่งการแสดงโขนในครั้งนั้น เกิดการรบกันจริงระหว่างผู้แสดงทั้งสองฝ่าย จนเกิดการบาดหมางระหว่างวังหน้าและวังหลัง จนกระทั่งสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดี และสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระศรีสุดารักษ์ สมเด็จพระพี่นางทั้งสองพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ต้องเสด็จมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้แก่วังหน้าและวังหลัง ทั้งสองฝ่ายจึงยอมเลิกบาดหมางซึ่งกันและกัน ทำให้เป็นข้อสันนิษฐานว่าเหตุใดการแสดงโขนกลางแปลงจึงนิยมแสดงตอนยกทัพรบและการรบบนพื้น มีเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ไม่ต่ำกว่าสองวงในการบรรเลง

4.2.1 โขนนั่งราว

โขนนั่งราวหรือเรียกอีกอย่างว่าโขนโรงนอก วิวัฒนาการมาจากโขนกลางแปลง เป็นโขนที่แสดงบนโรงที่ปลูกสร้างขึ้นสำหรับแสดง ตัวโรงมักมีหลังคาคุ้มกันแสงแดดและสายฝน ไม่มีเตียงสำหรับผู้แสดงนั่ง มีเพียงราวทำจากไม้ไผ่วางพาดตามส่วนยาวของโรงเท่านั้น มีช่องให้ผู้แสดงในบทของตัวพระหรือตัวยักษ์ ที่มีตำแหน่งและยศถาบรรดาศักดิ์ สามารถเดินวนได้รอบราวซึ่งสมมุติให้เป็นเตียง ในส่วนผู้แสดงที่รับบทเป็นเสนายักษ์ เขนยักษ์ เสนาลิงหรือเขนลิง คงนั่งพื้นแสดงตามปกติ

ภาพที่ 4.2 การแสดงโขนนั่งราว

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:520812-0220DL.JPG

มีการพากย์และเจรจา ไม่มีบทขับร้อง วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงหน้าพาทย์เช่น กราวใน กราวนอก ฯลฯ ในการแสดงใช้ปี่พาทย์สำหรับบรรเลงเพลงถึงสองวง เนื่องจากต้องบรรเลงเป็นจำนวนมาก โดยตำแหน่งของปี่พาทย์ตัวแรกจะตั้งอยู่บริเวณหัวโรง ตำแหน่งของปี่พาทย์ตัวที่สองจะตั้งอยู่บริเวณท้ายโรง และกลายเป็นที่มาของการเรียกว่า “วงหัวและวงท้ายหรือวงซ้ายและวงขวา”

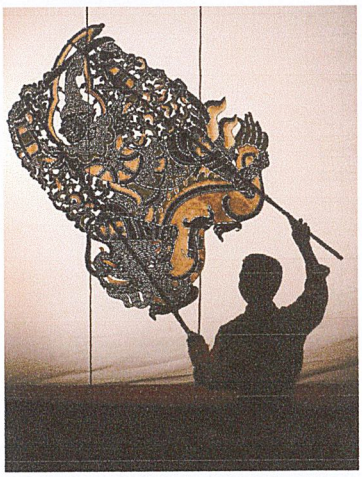
4.2.2 โขนโรงใน

โขนโรงในเป็นโขนที่นำศิลปะการแสดงของละครใน เข้ามาผสมผสานระหว่างโขนกับละครใน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 รวมทั้งมีราชกวีภายในราชสำนัก ช่วยปรับปรุงขัดเกลาและประพันธ์บทพากย์ บทเจรจาให้มีความคล้องจอง ไพเราะสละสลวยมากยิ่งขึ้น โดยนำท่ารำท่าเต้นและบทพากย์เจรจาตามแบบโขนมาผสมกับการขับร้อง เป็นการปรับปรุงวิวัฒนาการของโขน

ในการแสดงโขนโรงใน ผู้แสดงเป็นตัวพระ ตัวนางและเทวดา เริ่มที่จะไม่ต้องสวมหัวโขนในการแสดง มีการพากย์และเจรจาตามแบบฉบับของการแสดงโขน นำเพลงขับร้องประกอบอากัปกิริยาอาการของตัวละคร และเปลี่ยนมาแสดงภายในโรงแบบละครในจึงเรียกว่าโขนโรงใน มีปี่พาทย์บรรเลงสองวง ปัจจุบันโขนที่กรมศิลปากรนำออกแสดงนั้น ใช้ศิลปะการแสดงแบบโขนโรงในซึ่งเป็นการแสดงระหว่างโขนกลางแปลงและโขนหน้าจอ

4.2.3 โขนหน้าจอ

โขนหน้าจอเป็นโขนที่แสดงหน้าจอหนังใหญ่ ซึ่งใช้สำหรับแสดงหนังใหญ่หรือหนังตะลุง โดยผู้แสดงโขนออกมาแสดง สลับกับการเชิดตัวหนัง ที่ฉลุแกะสลักเป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์อย่างสวยงามวิจิตรบรรจง เรียกว่า “หนังติดตัวโขน” ซึ่งในการเล่นหนังใหญ่ จะมีการเชิดหนังใหญ่อยู่หน้าจอผ้าขาวแบบจอหนังใหญ่ ยาว 7 วา 2 ศอก ริมขอบจอใช้ผ้าสีแดงและสีน้ำเงินเย็บติดกัน ใช้เสาจำนวน 4 ต้นสำหรับขึงจอ ปลายเสาแต่ละด้านประดับด้วยหางนกยูงหรือธงแดง มีศิลปะสำคัญในการแสดงคือการพากย์และเจรจา ใช้เครื่องดนตรีปี่พาทย์ประกอบการแสดง ผู้เชิดตัวหนังจะต้องเต้นตามจังหวะดนตรีและลีลาท่าทางของตัวหนัง

ภาพที่ 4.3 การเชิดหนังใหญ่ในการแสดงโขนหน้าจอ

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C:Nang_Yai_puppet.jpg

นิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ภายหลังยกเลิกการแสดงหนังใหญ่คงเหลือเฉพาะโขน โดยคงจอหนังไว้พอเป็นพิธี เนื่องจากผู้ดูนิยมการแสดงที่ใช้คนแสดงจริงมากกว่าตัวหนัง จึงเป็นที่มาของการเรียกโขนที่เล่นหน้าจอหนังว่าโขนหน้าจอ มีการพัฒนาจอหนังที่ใช้แสดงโขน ให้มีช่องประตูสำหรับเข้าออก โดยวาดเป็นซุ้มประตูเรียกว่าจอแขวะ โดยที่ประตูทางด้านซ้ายวาดเป็นรูปค่ายพลับพลาของพระราม ส่วนประตูด้านขวาวาดเป็นกรุงลงกาของทศกัณฐ์ ต่อมาภายหลังจึงมีการยกพื้นหน้าจอขึ้นเพื่อกันคนดูไม่ให้เกะกะตัวแสดงเวลาแสดงโขน สำหรับโขนหน้าจอ กรมศิลปากรเคยจัดแสดงให้ประชาชนทั่วไปได้รับชมในงานฉลองวันสหประชาชาติที่สนามเสือป่า เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2491 และงานฟื้นฟูประเพณีสงกรานต์ ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 13 เมษายน - 15 เมษายน พ.ศ. 2492

4.2.4 โขนฉาก

โขนฉากเป็นการแสดงโขนที่ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรก ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดให้มีการจัดฉากในการแสดงแบบละครดึกดำบรรพ์ประกอบตามท้องเรื่อง แบ่งเป็นฉากเป็นองก์ เข้ากับเหตุการณ์และสถานที่ จึงเรียกว่าโขนฉาก ปัจจุบันการแสดงโขนของกรมศิลปากร นอกจากจะแสดงโขนโรงในแล้ว ยังจัดแสดงโขนฉากควบคู่กันอีกด้วยเช่น ชุดปราบกากนาสูร ชุดมัยราพณ์สะกดทัพ ชุดนางลอย ชุดนาคบาศ ชุดพรหมาสตร์ ชุดศึกวิรุญจำบัง ชุดทำลายพิธีหุงน้ำทิพย์ ชุดสีดาลุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์ ชุดหนุมานอาสา ชุดพระรามเดินดงและชุดพระรามครองเมือง

ซึ่งในการแสดงโขนทุกประเภท มีวิวัฒนาการมายาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบและวิธีการแสดงของโขนได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย แต่คงรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงเอาไว้

4.2.5 โขนนอกตำรา

นอกจากประเภทของโขนต่าง ๆ ทั้ง 4 ประเภทแล้ว ยังมีการแสดงโขนนอกตำราที่ทางกรมศิลปากรไม่จัดให้รวมอยู่ในประเภทของโขน ได้แก่

1. โขนสด

โขนสด เป็นการแสดงที่ผสมผสานทางวัฒนธรรม ที่ปรับปรุงมาจากการแสดงโขนให้มีความเรียบง่าย มีการปรับเปลี่ยนลดท่ารำ การแต่งกาย การขับร้อง คำพากย์และการเจรจา เป็นการแสดงที่เกิดจากผสมผสานการแสดง 3 ชนิดคือ โขน หนังตะลุงและลิเก ไม่มีการพากย์เสียงและเจรจา โดยผู้แสดงจะเป็นผู้พูดบทเจรจาเอง แต่งกายยืนเครื่อง สวมหัวโขนบนศีรษะแต่ไม่คลุมหน้า สามารถมองเห็นใบหน้าของผู้แสดงได้อย่างชัดเจน ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในชนบท แสดงด้วยกิริยาท่าทางโลดโผน จริงจังกว่าการแสดงโขนมาก

2. โขนหน้าไฟ

โขนหน้าไฟ เป็นการแสดงโขนที่มักนิยมจัดแสดงในตอนกลางวัน หรือแสดงเฉพาะตอนพระราชทานเพลิงศพ เป็นการแสดงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยมีจุดประสงค์ในการแสดงเพื่อเป็นการแสดงความเคารพและให้เกียรติแก่ผู้เสียชีวิตหรือเจ้าภาพของงาน รวมทั้งเป็นการแสดงคั่นเวลาให้แก่ผู้ที่มาร่วมงานได้ชมการแสดงก่อนถึงเวลาพระราชทานเพลิงจริง แต่เดิมโขนหน้าไฟใช้สำหรับในงานพระราชพิธี รัฐพิธีหรืองานของเจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง เสนาขุนนางอำมาตย์เช่น งานถวายพระเพลิงพระศพพระบรมวงศ์นานุวงศ์ ณ บริเวณทุ่งพระเมรุหรือท้องสนามหลวง

3. โขนนอนโรง

โขนนอนโรง เป็นการแสดงโขนที่มักนิยมแสดงในเวลาบ่าย ก่อนวันแสดงจริงของโขนนั่งราวแสดงตอน “เข้าสวนพิราพ” เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น มีปี่พาทย์สองวงในการบรรเลงเพลงโหมโรง แสดงเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยก่อนแสดงจะมีผู้แสดงออกไปเต้นกระทุ้งเสาทั้ง 4 มุมของโรงแสดง ซึ่งการกระทุ้งเสานั้น เป็นการทดสอบความแข็งแรงของเวทีในการรับน้ำหนักตัวของผู้แสดง สมัยก่อนเวทีสำหรับแสดงใช้วิธีขุดหลุมฝังเสาและใช้ดินกลบ ทำให้ระหว่างทำการแสดงเวทีเกิดการทรุดตัว เป็นเหตุผลให้อาจารย์ผู้ทำการฝึกสอน มักให้ผู้แสดงไปเต้นตามหัวเสาทั้ง 4 มุมของเวที เพื่อให้การเต้นนั้นช่วยกระทุ้งหน้าดินที่ฝังเสาไว้ให้เกิดความแน่นมากขึ้น

หลังแสดงเสร็จ ผู้แสดงมักจะนอนเฝ้าโรงแสดงเพื่อแสดงโรงนั่งราวต่อในวันรุ่งขึ้น ในอดีตโขนนอนโรงเคยแสดงมาแล้วสองครั้งคือ ครั้งแรกแสดงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในงานสมโภชพระเศวตคชเดน์ดิลก และครั้งที่สองในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 แสดงที่บริเวณท้องสนามหลวงในงานฉลองรัฐธรรมนูญ ระหว่างวันที่ 10 - 11 ธันวาคม พ.ศ. 2475

4. โขนชักรอก

โขนชักรอก เป็นการแสดงโขนที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทำให้สันนิษฐานได้ว่า โขนชักรอกนั้นมีการตั้งแต่ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 เป็นการแสดงโขนในโรงแสดงที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ ยกพื้นสูงและมีหลังคา แสดงเหมือนกับโขนทุกประการ แตกต่างเพียงแต่ผู้แสดงนั้นสามารถลอยตัวขึ้นไปในอากาศด้วยการชักรอก มีอุปกรณ์ที่ใช้เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้โขนชักรอกไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนัก

กรมศิลปากรเคยจัดแสดงโขนชักรอกให้ประชาชนได้ชม เมื่อคราวงานเทศกาลวัดอรุณราชวราราม ร.ศ. 100 การจัดแสดงโขนชักรอกครั้งนี้ กรมศิลปากรได้ร่วมมือกับบริษัทออร์กาไนเซอร์ จำกัด ซึ่งเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อนอนุรักษ์วัดอรุณและการแสดงที่หายากในปัจจุบัน ระหว่างวันที่ 9 - 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เวลา 17.00 - 22.00 น. โดยใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดเป็นโรงแสดง มีพระปรางค์วัดอรุณเป็นฉากหลัง

4.3 โขนในพระราชสำนัก

ในสมัยโบราณข้าราชการ มหาดเล็กที่รับราชการในสำนักพระราชวัง มักได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ฝึกหัดแสดงโขน เนื่องจากโขนนั้นถือเป็นการละเล่นของผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ ใช้สำหรับแสดงในงานพระราชพิธีเท่านั้น ทำให้ต้องมีการคัดเลือกผู้แสดงที่มีความสามารถ ฉลาดเฉลียว จดจำและฝึกหัดท่ารำท่าเต้นต่าง ๆ ให้เข้าใจได้โดยง่าย ดังคำสันนิษฐานของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ความว่า “บางทีเกิดมี ‘กรมโขน’ ขึ้นจะมาแต่การเล่นดึกดำบรรพ์ ในพระราชพิธีอินทราภิเษกนี้เอง โดยทำนองจะมีพระราชพิธีอื่นอันมีการเล่นแสดงตำนานเนือง ๆ จึงเป็นเหตุให้ฝึกหัดโขนหลวงนี้ขึ้นไว้ สำหรับเล่นในการพระราชพิธี และเอามหาดเล็กหลวงมาหัดเป็นโขนตามแบบแผน ซึ่งมีอยู่ในตำราพระราชพิธีอินทราภิเษก” แต่เดิมนั้นใช้ผู้ชายล้วนในการแสดงทั้งตัวพระและตัวนาง การได้รับคัดเลือกให้แสดงโขนในสมัยนั้น ถือเป็นความภาคภูมิใจต่อผู้ที่ได้ถูกรับคัดเลือก เนื่องจากโขนเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง และกลายเป็นประเพณีสืบต่อมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ผู้แสดงโขนในพระราชสำนักจะต้องเป็นพวกมหาดเล็ก ข้าราชการหรือบุตรหลานข้าราชการเท่านั้น

4.3.1 ยุคเจริญรุ่งเรือง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้านายชั้นสูง ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เสนาอำมาตย์และผู้ว่าราชการเมือง เข้ารับการฝึกหัดโขนเพื่อเป็นการประดับเกียรติยศแก่ตนเองและวงศ์ตระกูล และโปรดให้หัดไว้เฉพาะแต่เพียงผู้ชายตามประเพณีดั้งเดิม ทำให้ผู้ที่ฝึกหัดโขน มีความคล่องแคล่วว่องไว สามารถใช้อาวุธต่าง ๆ ในการต่อสู้ได้อย่างชำนาญ รวมทั้งโปรดให้มีการแต่งบทละครสำหรับแสดงโขนขึ้นอีกด้วย ทำให้เจ้านายชั้นสูง ขุนนางชั้นผู้ใหญ่จำนวนมากต่างหัดโขนไว้ในคณะของตนเองหลากหลายคณะเช่น โขนของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ หรือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งเสด็จดำรงพระยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และโขนของกรมพิทักษ์เทเวศร์ เป็นต้น และมีการประกวดแข่งขันประชันฝีมือ รวมทั้งได้มีการฝึกหัดโขนให้พวกลูกทาสและลูกหมู่ ซึ่งเป็นผู้ที่สังกัดกรมกองต่าง ๆ ตามวิธีควบคุมทหารแบบโบราณอีกด้วย ทำให้โขนในสมัยนั้นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ครั้งเสด็จดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ประทับ ณ พระราชวังสราญรมย์ ได้โปรดให้มีการฝึกหัดโขนขึ้นตามแบบโบราณ โดยมีชื่อคณะว่า “โขนสมัครเล่น” โปรดให้ยืมครูผู้ฝึกสอนจากเจ้าพระยาเทเวศร์วิวัฒน์ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ขุนระบำภาษา (ทองใบ สุวรรณภารต) ต่อมาภายหลังได้รับการเลื่อนบรรดาศักดิ์โดยลำดับจนถึงพระยาพรหมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นครูยักษ์ ผู้ฝึกหัดสอนโขนในตัวยักษ์

2. ขุนนัฏกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) ต่อมาภายหลังได้รับการเลื่อนบรรดาศักดิ์โดยลำดับจนเป็นพระยาในราชทินนาม ทำหน้าที่เป็นพระและนาง ผู้ฝึกหัดสอนโขนในตัวพระและตัวนาง

3. ขุนพำนักนัจนิกร (เพิ่ม สุคริวกะ) ต่อมาภายหลังได้รับการโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระดึกดำบรรพ์ประจง ทำหน้าที่เป็นครูลิง ผู้ฝึกหัดสอนโขนในตัวลิง

สำหรับผู้ที่เข้ารับการฝึกหัดโขนนั้น ล้วนเป็นผู้ที่ถวายงานรับใช้ใกล้ชิดพระองค์มาโดยตลอด เช่น ลูกขุนนาง เจ้านายและมหาดเล็ก เป็นต้น โดยทรงฝึกหัดโขนด้วยความเอาพระทัยใส่เป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งให้การสนับสนุนในการแสดงโขนมาโดยตลอด เคยนำออกแสดงในงานสำคัญสำคัญหลายครั้ง เช่น งานเปิดโรงเรียนนายร้อย (ทหารบก) ชั้นมัธยม เมื่อวันเสาร์ที่ 25 ธันวาคม ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452) ดังความในสูจิบัตรที่แจกจ่ายในงาน ความว่า

4.3.2 ยุคเสื่อมโทรม

หลังจากโขนที่เจริญรุ่งเรืองในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และเจริญรุ่งเรืองจนถึงขีดสุดในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เริ่มมีผู้ที่นำเอาโขนไปรับจ้างแสดงในงานต่าง ๆ เช่นงานศพหรืองานที่ไม่มีเกียรติเพียงเพื่อหวังค่าตอบแทน ทำให้โขนเริ่มถูกมองไปในทางที่ไม่ดี กลายเป็นการแสดงที่ไม่สมฐานะของผู้แสดง ไม่คำนึงถึงเกียรติยศของการแสดงศิลปะชั้นสูงที่ได้รับความนิยมยกย่อง เนื่องจากแต่เดิมนั้นโขนเป็นการแสดงที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี ใช้สำหรับแสดงในงานพระราชพิธีเท่านั้น ทำให้ความนิยมในโขนเริ่มเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้านายชั้นสูง ข้าราชการเสนาอำมาตย์มีละครหญิง ที่แต่เดิมมีเฉพาะพระมหากษัตริย์ได้ ดังพระราชปรารภว่า “มีละครด้วยกันหลายรายดี บ้านเมืองจะได้ครึกครื้น จะได้เป็นเกียรติยศแก่แผ่นดิน” ทำให้ส่งผลกระทบกระเทือนอย่างใหญ่หลวงต่อการแสดงโขนในพระราชสำนักของเจ้านายชั้นสูงและขุนนางชั้นผู้ใหญ่

การแหวกม่านประเพณีของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานอนุญาตให้มีละครหญิงได้นั้น ทำให้เจ้านายชั้นสูง เสนาอำมาตย์ขุนนางต่าง ๆ พากันเปลี่ยนแปลงเพศของผู้แสดงในสังกัดตนเองเป็นอย่างมาก ทำให้แต่เดิมโขนที่มีเฉพาะผู้ชายล้วนนั้น เริ่มมีการเล่นผสมผสานกับละครหญิง ที่ได้รับความนิยมแทนที่โขนอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้หัวหน้าคณะที่เคยฝึกหัดและทำนุบำรุงโขนไว้ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงการแสดงในสังกัดตนเอง บางรายก็มีโขนและละครหญิงควบคู่กันไป บางรายถึงกับยกเลิกโขนในสังกัดและเปลี่ยนมาหัดละครหญิงเพียงอย่างเดียว ทำให้โขนค่อย ๆ สูญหายไป ยกเว้นบางสังกัดที่มีความนิยมชมชอบศิลปะไทยแบบโบราณเช่นโขน ที่ยังคงอนุรักษ์รักษาไว้สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน และโขนหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์ไว้เท่านั้น รวมทั้งได้ก่อตั้งเป็นกรมโขนขึ้นก่อนจะยกเลิกไปในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3

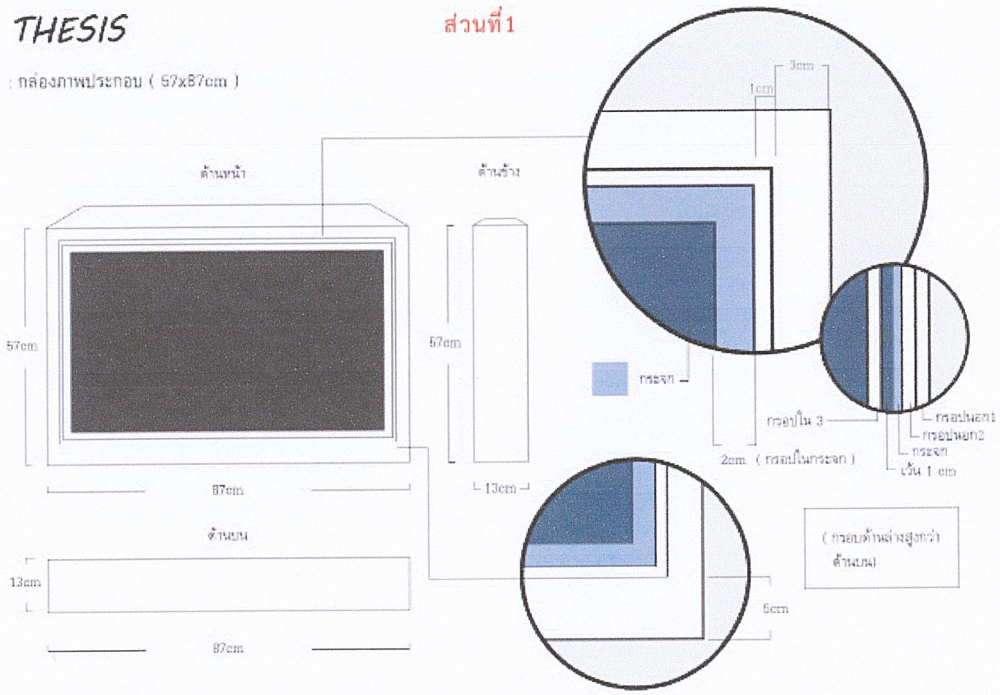
ต่อมาภายหลังจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตแล้ว โขนที่เริ่มเข้าสู่ยุคเสื่อมโทรมก็ยิ่งตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านของสภาพจิตใจผู้แสดงและในด้านของศิลปวัตถุ [32] และในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 โปรดให้เลิกโรงมหรสพต่าง ๆ รวมทั้งโขน เนื่องจากมหรสพต่าง ๆ นั้นเป็นการสิ้นเปลืองพระราชทรัพย์ในท้องพระคลังเป็นอย่างมาก และโอนงานทางด้านนาฏศิลป์และศิลปะ ให้อยู่ภายใต้สังกัดของกรมศิลปากร

บทที่ 5

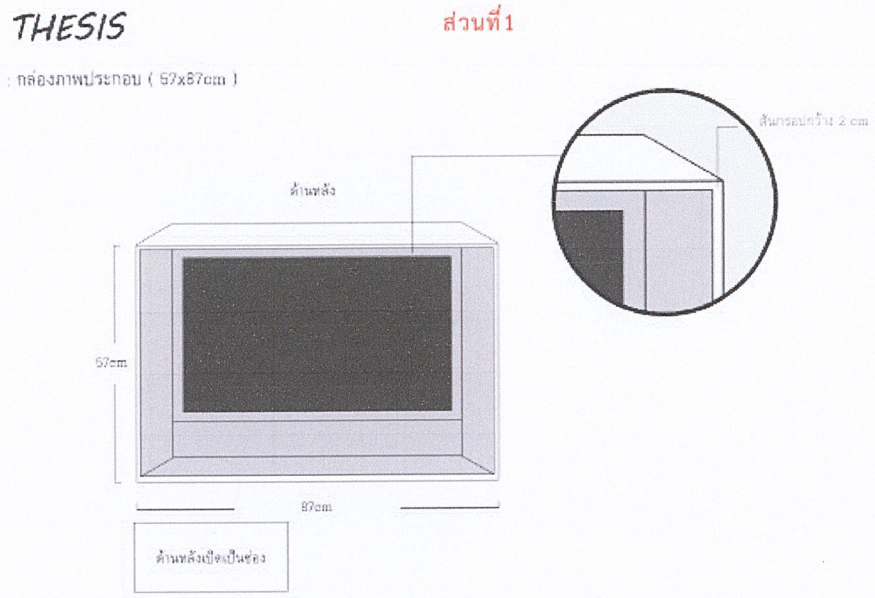
การออกแบบและพัฒนาแบบร่าง

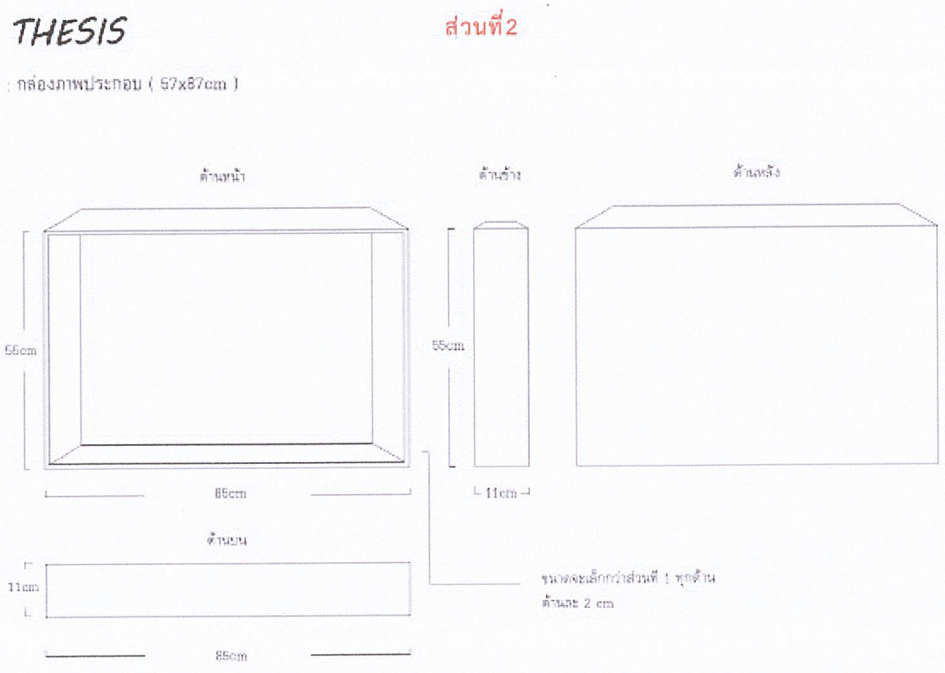
5.1 การออกแบบ

5.1.1 กล่องภาพประกอบ

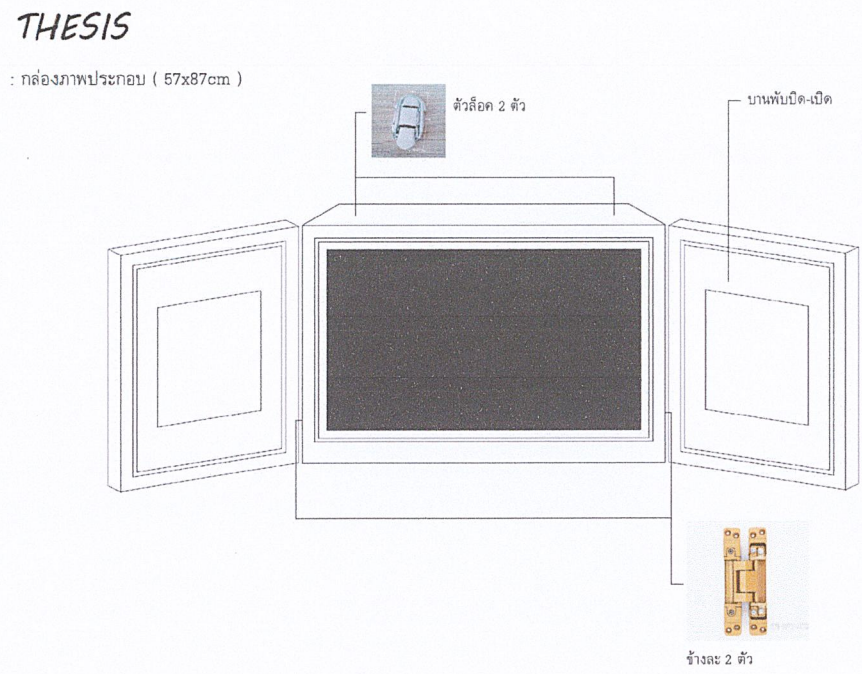

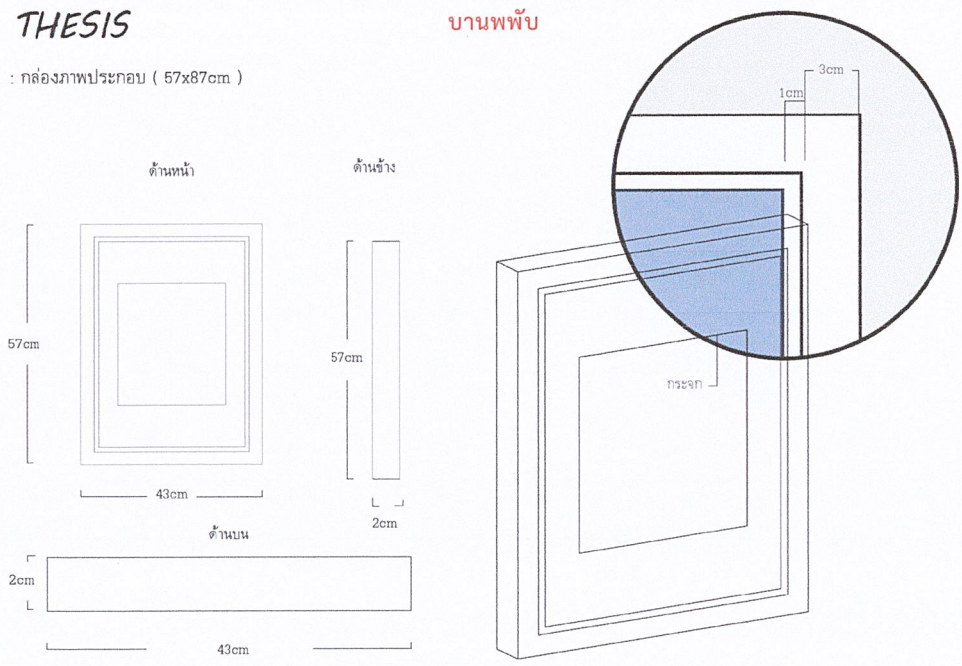
ภาพที่ 5.1 ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ

ภาพที่ 5.2 ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ

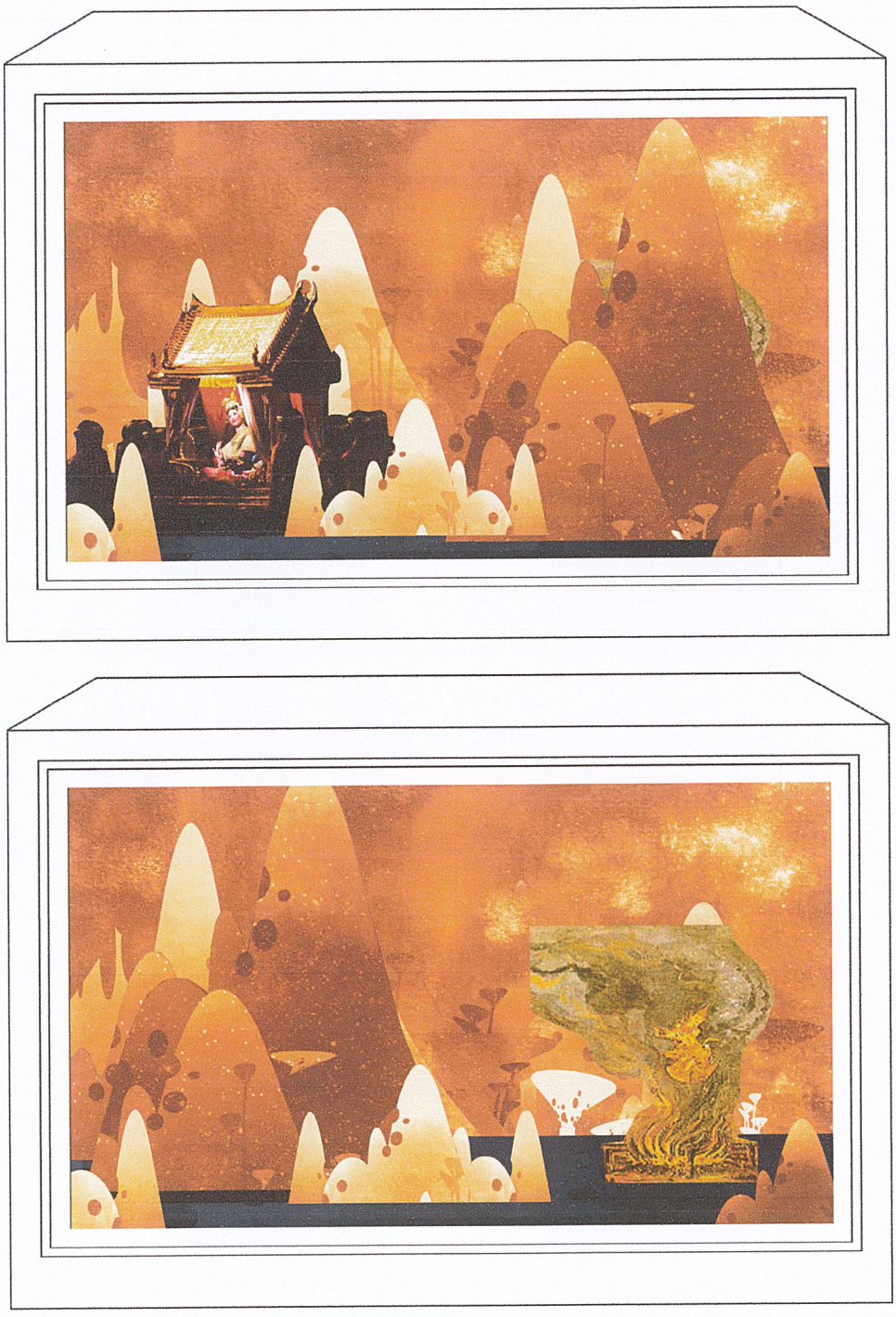
ภาพที่ 5.3 ภาพ Sketch กล่องภาพประกอบ

5.2 การออกแบบภาพประกอบ

5.2.1 Sketch ภาพประกอบครั้งที่หนึ่ง

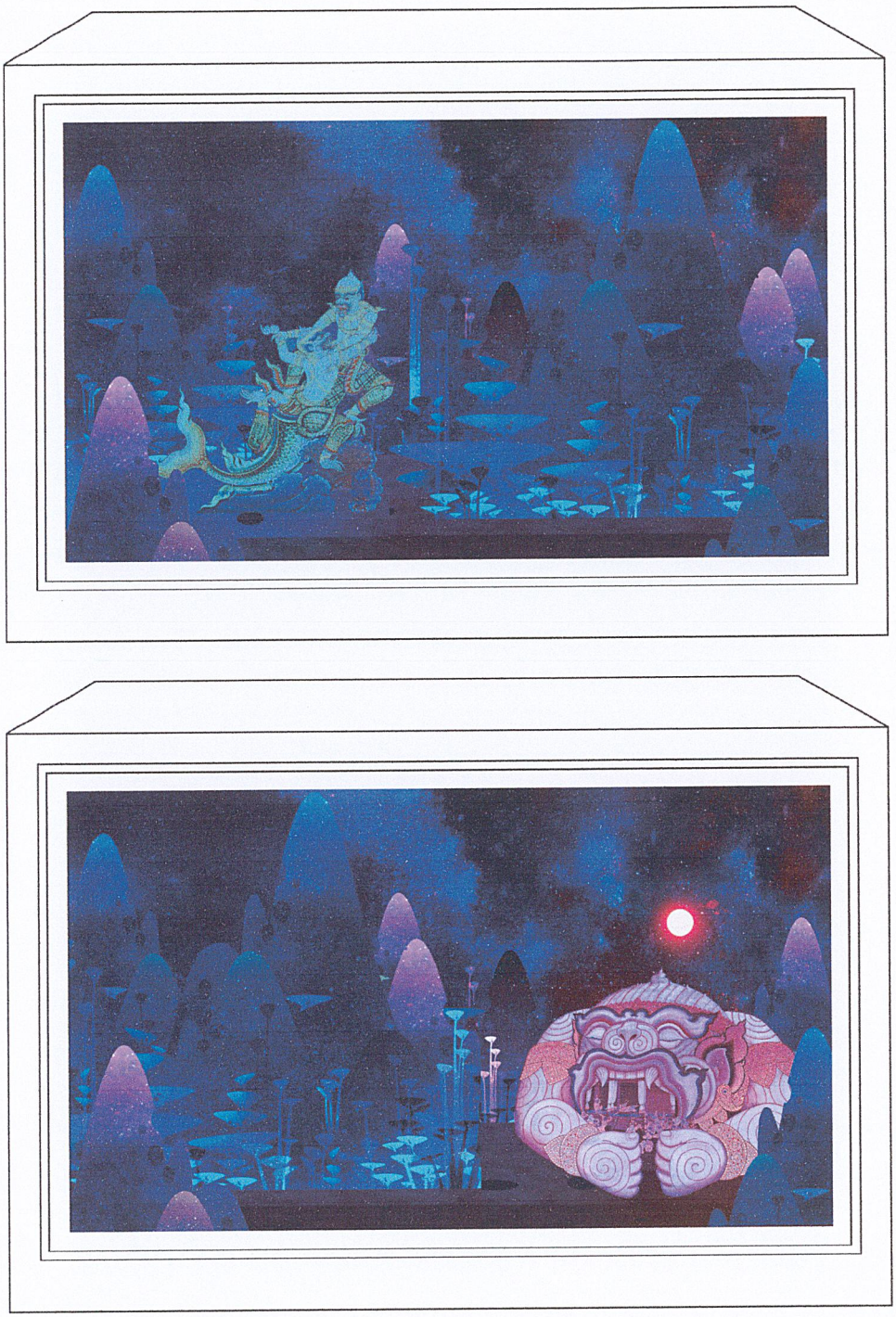
ภาพที่ 5.4 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน พรหมาศ

ภาพที่ 5.5 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน นางลอย

ภาพที่ 5.6 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน จองถนน

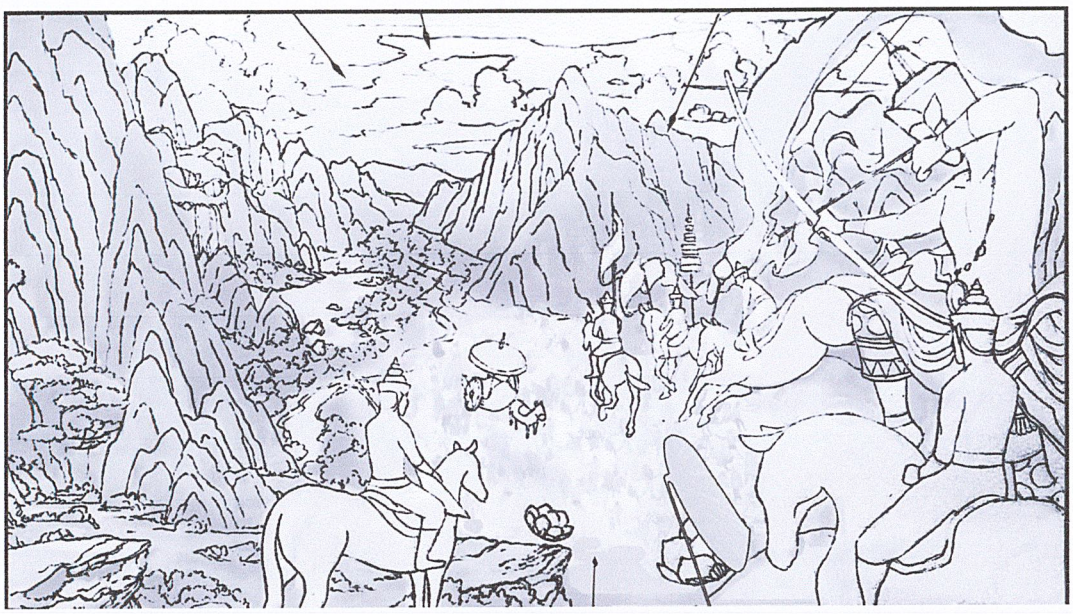

ภาพที่ 5.7 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน ศึกมัยราพณ์

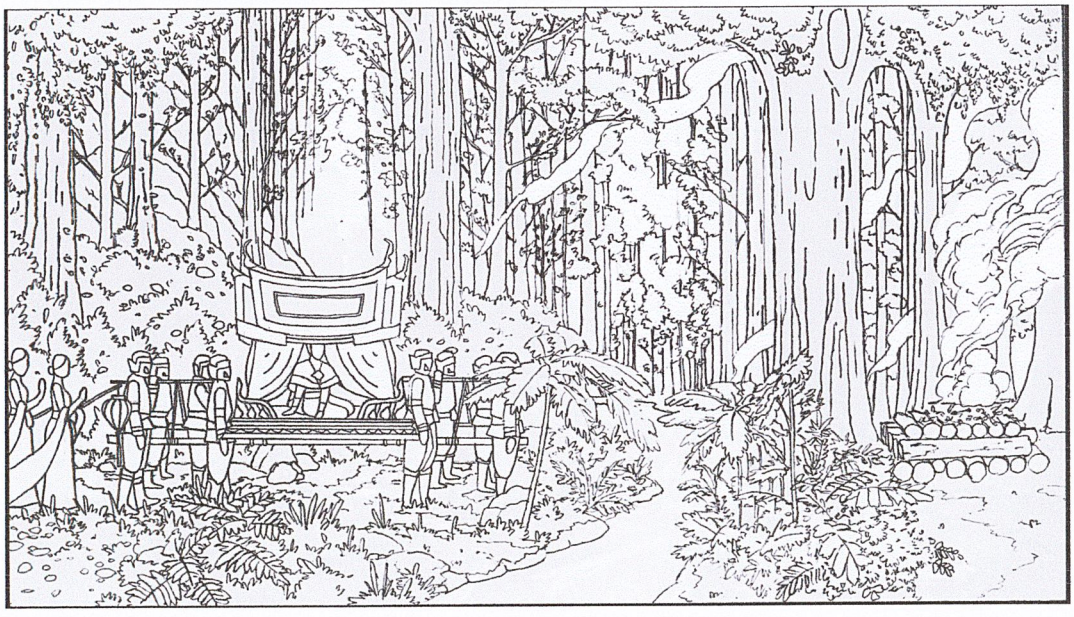

ภาพที่ 5.8 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน โมกขศักดิ์

5.2.2 Sketch ภาพประกอบครั้งที่สอง

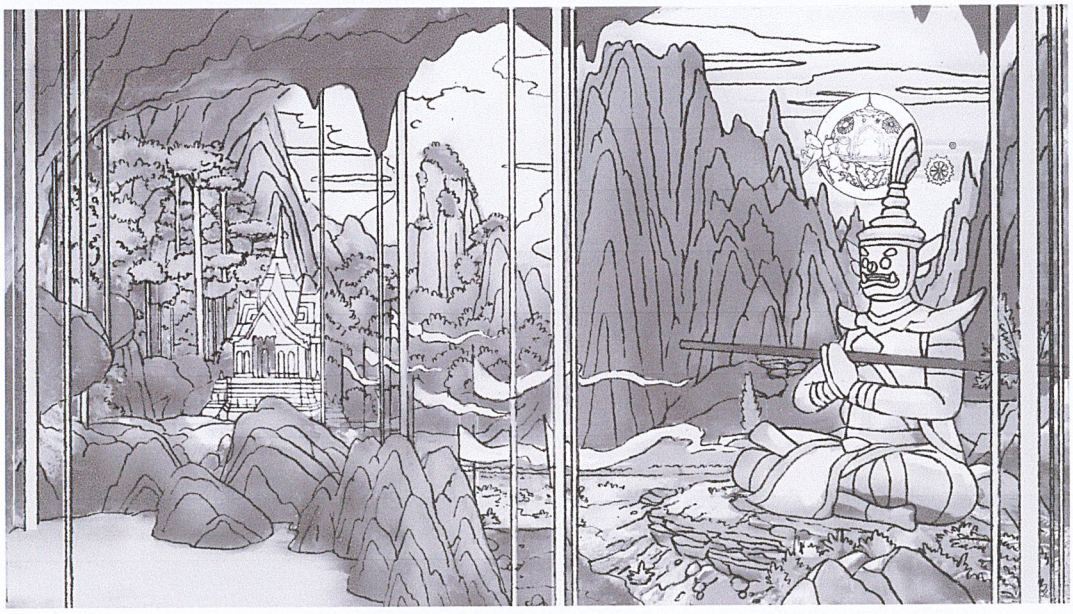
ภาพที่ 5.9 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน พรหมาศ

ภาพที่ 5.10 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน นางลอย

ภาพที่ 5.11 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน จองถนน

ภาพที่ 5.12 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน โมกขศักดิ์

ภาพที่ 5.13 ภาพ Sketch ภาพประกอบ ตอน ศึกมัยราพณ์

บทที่ 6

ผลงานจริง

6.1 กล่องภาพประกอบ

6.1.1 ภาพสัญลักษณ์แบรนด์

ภาพที่ 6.1 ภาพสัญลักษณ์แบรนด์

6.1.2 กล่องภาพประกอบ

ภาพที่ 6.2 กล่องภาพประกอบ

6.1.3 ภาพประกอบ

ภาพที่ 6.3 งานภาพประกอบ

ภาพที่ 6.4 กล่องภาพประกอบ ตอน จองถนน

ภาพที่ 6.5 กล่องภาพประกอบ ตอน จองถนน

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินโครงการออกแบบภาพประกอบ เรื่อง “รามเกียรติ์” ด้วยเทคนิคกระดาษ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาระหว่างการทำงานดังนี้

การดำเนินการของโครงการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เพราะด้วยขอบเขตโครงการมีขนาดที่ค่อนข้างเยอะเมื่อลงลึกถึงรายละเอียด จึงต้องมีการจัดสันเวลาให้ดีพอสมควรถึงจะบรรลุเป้าหมายได้ ผู้จัดทำโครงการจึงคิดที่จะทำในส่วนของตัวกล่องภาพประกอบก่อน เพราะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ในส่วนของผู้ชำนาญการทางด้านช่างมาช่วย เลยได้อาที่พอมีความรู้ทางด้านงานฝีมือมาช่วยบวกกับที่บ้านมีอุปกรณ์ช่างต่างๆอยู่แล้วจึงง่ายต่อการทำ แต่ในระหว่างการทำก็พบกับปัญหาขึ้น เนื่องจากตอนแรกแบ่งงานให้ในส่วนของทีมกล่องเป็นอีกส่วน แล้วเริ่มทำงานไปพร้อมๆกับงานกระดาษซึ่งจะเป็นตัวภาพข้างใน แต่ก็ไม่สามารถทำงานควบคู่กันไปได้เพราะ ทางทีงานกล่องเป็นแค่มือสมัครเล่น คุณภาพของงานจึงออกมาไม่ค่อยดีนัก ทางผู้จัดทำโครงการจึงต้องพักงานภาพประกอบมาสนใจในส่วนของกล่องก่อนจึงทำให้เวลายิ่งช้าขึ้นจากที่คำนวณเอาไว้ และนอกจากที่ต้องแบ่งเวลามาสนใจในตัวกล่องยังต้องแก้ปัญหาคุณภาพของกล่องด้วย เท่ากับต้องทำงานทุกอย่างด้วยตัวคนเดียวทั้งหมด และในที่สุดกล่องก็เสร็จสิ้น แต่ช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ และมาถึงในส่วนของงานภาพประกอบ พบว่ากระดาษมีเฉดสีที่ไม่เข้ากับภาพและบางสีไม่มีสีที่เหมือนตามแบบ จึงทำให้ต้องแก้ปัญหาโดยการตัดใหม่ทั้งหมดโดยเปลี่ยนเป็นสีขาวแทน เพื่อให้ได้งานที่มีความเหมือนกันและง่ายต่อการจัดแสง

โดยสรุปการดำเนินโครงการออกแบบภาพประกอบ เรื่อง “รามเกียรติ์” ด้วยเทคนิคกระดาษ พบว่ามีปัญหาที่ตามมามากมาย ทั้งขอบเขตงานที่มีขนาดใหญ่มากและด้วยการจัดการของผู้จัดทำเองทำให้ได้งานที่ไม่เสร็จตามต้องการ แต่สุดท้ายก็ต้องหาหนทางในการแก้ปัญหาและทำออกมาให้ดีที่สุดเพื่อให้เสร็จตามที่ต้องการ

บรรณานุกรม

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ(2540). บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 3 / พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร

เปรม เสรี. (2538). รามเกียรติ์ : ชุดวรรณคดีไทยร้อยแก้ว /ถอดความโดย เปรมเสรี (พิมพ์ครั้งที่10) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น

อุดม ดุจศรีวัชร. RAMAYANA ตอน นางลอย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์

รัตนา คชนาท. (2557). รามเกียรติ์ ปฐมบท. กรุงเทพฯ : ห้องเรียน, บจก.สนพ.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	ธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ
วัน เดือน ปี เกิด	27 มีนาคม 2539
ที่อยู่ปัจจุบัน	69 หมู่ 2 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30280
ประวัติการศึกษา	
2560	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
E - mail	peepe5239@gmail.com
เบอร์โทรศัพท์	082 - 153 - 6494

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	ธาวินวิชญ์ เชาวน์ธนกิจ
วัน เดือน ปี เกิด	27 มีนาคม 2539
ที่อยู่ปัจจุบัน	69 หมู่ 2 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30280
ประวัติการศึกษา	
2560	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
E - mail	peepe5239@gmail.com
เบอร์โทรศัพท์	082 - 153 - 6494